

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.—
Pe 3 luni . . . 7.—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40.— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi N-rul

INSERTIUNILE
se primesc la admini-
strație.

Mulțămite publice și
deschis costă șirul 20

Manuscrisurile nu se
napoiază.

Zece milioane de maghiari.

Arad, 23 Noemvrie.

Fiindcă vremurile sunt grele, concetașii noștri maghiari au nevoie de consolație. Vremurile sunt grele sau, după expresia consacrată, „nori negri acopăr orizontul”, atât din cauza luptelor naționale interne, cari nu merg tocmai după placul celui mai ortodox șovinism, cât și din cauza situației critice externe. Iar consolația — „raza de lumină a speranței” în mijlocul acestei situații turburi și tenebroase — o face să strălucească, în ochii dornici și recunoscători, d. Vargha Gyula, directorul prea învățat al serviciului statistic al țării.

D. Vargha Gyula trâmbeiază adecă minunata veste, că recensământul din 1910 a găsit, pe teritoriul țării Coroanei ungare zece milioane și cincizeci de mii de maghiari și mai bine de douăsprezece milioane știutori ai limbii maghiare.

Iată și amănunte: Acu două sute de ani, abia erau un milion de maghiari; acu o sută de ani, două milioane și jumătate; în 1850, sub absolutism, recensământul a arătat 5 milioane; număratoarea din 1880 a dat 6.450.000 de maghiari; cea din 1890 a arătat sporirea maghiarimei la 7.420.000; cea din 1900 la 8.640.000; — înfârșit aceasta din 1910 arată sau găsește 10.050.000.

Găsește nu e rău zis, — fiindcă această sporire, cu adevărat iepurească, ca să fie găsită trebuia într'adevăr să fie căutată. Și astfel dar, trebuie să zicem că, în împrejurările acestea turburi, grele, critice, consolația

s'a oferit maghiarimii, și ea de sigur are s'o primească, sub forma unui artificiu de statistică.

Artificiu, de sigur — după vorba aceea care zice că statistica este o știință cu care se poate dovedi orice. D. Vargha Gyula, ascultător de curentul șovinist atot suflător în țara aceasta, a voit să dovedească sporul iepuresc al nației maghiare, și l-a dovedit, adecă — l-a găsit. Cifra de 10 milioane i-a zâmbit, iar ca să-i dea o vopsea mai mult de verosimilitate, i-a adăugat și un mic supliment, neglijabil, de 50.000...

Nu zicem, o nu! — că ar fi la mijloc vr'o falsificare de cifre. Artificiu adecă și falsificare nu e tocmai-tocmai acelaș lucru. De pildă: număratoarea nu se face, în Ungaria, după naționalitatea omului; în mulțimea de rubrici a statisticii nu există și una care să ne arate anume acest lucru: *naționalitatea* careia aparține fiecare cetățean al acestei țări poliglote. E numai o rubrică a limbii pe care o vorbește, — și deci dacă un milion de ovrei vorbesc ungurește, ei vor fi socotiți, bineînțeles, printre cei mai neași maghiari. D. Vargha Gyula nu poate face altfel, căci *rubricile* rigide îl silesc la astfel de concluzii. Tot așa mulțimea celor îndoielnici, de jumătate maghiarizați, etc., și înfârșit *toți surdomuții*, cari nu vorbesc nici o limbă, dar fiindcă trăiesc pe pământ maghiar, mănâncă pâine maghiară și respiră aier maghiar, trebuie să fie socotiți printre maghiari cu toții și ei.

Artificiul statisticii — artificiu ei crescând, din deceniu în deceniu apare însă și mai bine când ne aruncăm privirea asupra unei alte socoteli ce face d. Vargha Gyula,

— și cu care, tocmai, d-sa ar vrea să evedențieze încă și mai eclatant puterea de sporire a neamului maghiar. Așa cum se întâmplă tuturor acelor cari vor să dovedească *pre mult*, i se întâmplă adecă și dlui director pre învățat al serviciului statistic al țării: — Rezultatele, zice d-sa, sunt cu atât mai favorabile pentru maghiarime, cu cât din sporul total de 1.550.000 de suflete din ultimii zece ani revin pentru maghiari 1.360.000, — iar pentru celelalte naționalități numai: 160.000 pentru români, 40.000 pentru ruteni, 30.000 pentru sârbi și croați, 70.000 de alte limbi (imigrați), — iar numărul nemților a scăzut chiar, cu 80.000 și al slovacilor cu 50.000..

Ba, vom zice noi, rezultatele acestea sunt cu atât mai nefavorabile pentru... sinceritatea statisticii, cu cât ele arată în chip mai mult decât evident că sporul de maghiar găsit nu poate să fie *natural*. Maghiarii nu imigrează de nicăieri, din contră, emigrează destui; pe de altă parte neam mai prolific decât slavii sau românii *nu* sunt maghiarii, — acesta e un fapt ce se poate stabili foarte ușor căci rasele acestea mai trăiesc și în alta parte și energia lor vitală nu poate fi mai mică de o parte decât de alta a unor sau altor granițe... Afară numai dacă maghiarii nu vor recunoaște că ei fac traiul celorlalte naționalități atât de mizerabil, încât le reduce, store dintr'ânsii însași vitalitatea de neam, dovedită de ei între alte hotare.

Dar chiar așa, sporul acela exorbitant al maghiarilor față de al celorlalte naționalități, din cari unele *scad* chiar, e cu neputință să se esplice altfel decât, după cum am zis, prin artificii de statistică.

Teatrul la Indieni.

(După Paul de Saint Victor.)

De Corneliu Moldovanu.

I.

Reverie și misticism — iată trăsăturile generale ale acestui popor care s'a stins din cauza religiei. Nici un indemn la acțiune, nici un imbold la luptă. Pentru Indieni viața e o pedeapsă — moartea o fericire. Lumea nu-i de cât un teatru iluzoriu, în care ființele — variații fugitive ale aceleiași substanțe, revin neconținut ca să sufere și să moară sub miile de forme ale metamorfozei. Nimicul stăpânește totul; adormirea e binele suprem. Aceia ce ni se pare că vedem, nu-i decât un vis al eterului, din care toate isvorăsc și în care toate se vor sfârși. Existența e un vis rău, un joc al aparențelor efemere care se întâlnesc și se frământă în imobilitatea neantului. Numai neantul e puternic și etern.

De aceea India n'are istorie — spune Paul de Saint Victor — totul la ei a trecut în legendă, s'a prefăcut în poveste. Zbuciumările lor prin veacuri, războaiele, cucerite ori schimbările regilor n'au rămas însemnate în sufletul poporului, — au trecut ca o adiere, s'au preschimbat în mituri.

Astfel într'a veșniciei noapte pururea adâncă,
Avem clipa, avem raza care tot mai ține încă...

Cum s'o stinge, totul piere ca o umbră 'n întuneric,
Căci e vis al neființei universul cel chimeric...

Marele nostru Eminescu era un adânc cunoscător al filozofiei budiste, pe care o adoptase drept religia cugetării lui.

Dar însăși natura solului indian îndreptățește o astfel de religie și filozofie. Totul acolo e exaltat și aprins. Cerul e veșnic tulbure și rămân ca după un incendiu; nisipul pustiului arde, iar atmosfera ferbinte tremură. Vegetația e sălbatică, parfumul florilor ucide, iar umbrele copacilor atrag trăsnetele. Fiarele cele mai periculoase mișună: pantera mușcă, șearpele otrăvește iar înțepătura unei insecte înghiață sângele... Dar pădurile lor seculare și bălțile cari seamănă numai moartea prin epidemii înspăimântătoare. Aci e patria ciumei...

Firește că pe un astfel de pământ, viața e o nefericire, iar moartea un bine suprem. Și indienii în toate scrierile lor au poetizat moartea.

Poezia lor e mistică și tristă; datează de câteva mii de ani. Teatrul lor e feeric și straniu, fiind mult mai nou.

Cel mai de seamă poet dramatic al lor — Kalidassa — e contemporan cu Virgiliu.

Fără ordine și fără simetrie, drama indiană e miraculoasă și eterică, petrecându-se mai mult în nouri decât pe pământ. O piesă poate avea unul sau cincisprezece acte, iar decorul e după

împrejurări, cerul, pământul sau neantul. Personagiile sunt zei, regi, oameni, animale sau monștri. Într'o clipită ei străbat sute de klm. fără a părăsi scena. Dispar la un semn și apar ca fantomele. Un erou, aeoperit cu un vâl, rămâne nevăzut pentru anumite personaje, și evident pentru altele. Vorbește și i se răspunde, fără ca ceilalți artiști să aibă voe să-l asculte.

Fiecare pasiune are o incarnație și o culoare. Bunăoară, bucuria e albă; groaza neagră; desgustul — albastru deschis; vitejia — vânătă; iubirea — roz; furia — roșie; etc. Pentru fiecare pasiune ce se reprezintă, eroul va trebui să păzească culoarea respectivă.

Teatrul indian e poliglot. Unii eroi — zeii și nobilii — vorbesc limba sfântă; sclavii limba populară, străinii vorbesc limba lor, dialectală sau arhaică, iar neguțătorii pot vorbi mai multe limbi. Spectatorii n'au voe să înțeleagă din piesă decât partea convenită castei lor. Sclavii și norodul n'are voe să priceapă atunci când vorbește un zeu sau un preot, după cum nobilii și fețele divine nu catadicsesc a înțelege rolurile neguțătorilor sau ale săracilor.

Artiștii sunt câte odată chiar și ventriloci, iar versul în care sunt scrise piesele, poate fi când numai de câteva silabe, când chilometric.

Eroii n'au nici o realitate; subiectele sunt

Va fi făcut, nu zicem altfel, oarecari progrese și maghiarizarea. În ce ne privește pe noi românii, tot bine că ni se recunoaște un spor, macar și de 160 de mii. Căci chiar dacă și printre noi maghiarizarea ar face cuceriri, totuși se arată că sporirea firească a neamului nostru covârșește totuși, și regulat, aceste cuceriri. Or ce ar face d. Vargha Gyula, statistica d-sale găsește — adică *arată* de astădată — și lucrul acesta.

Vom mai zice deocamdată numai un singur cuvânt în ce privește consolația sau iluziile ce-și fac concetățenii noștri maghiari, de pe urma progreselor maghiarizării, chiar dacă acestea ar fi reale și nu numai pe hârtie: — Așa după cum s'au maghiarizat sau se maghiarizează crâmpetele de ici și colo dintre naționalitățile nemaghiare, tot atât de ușor, ba încă și mai ușor, ele se pot *dezmaghiariza*, când dreptatea ar aduce cu sine alte vremuri și situații. Cât pentru concetățenii noștri ovrei, ei vorbesc unguerește astăzi, după cum ieri vorbeau nemțește, iar mâne vor vorbi cine știe cum, — credem însă că în fundul inimei lor, și spre cinstea lor fie zis, au rămas, rămân și vor rămânea tot ovrei...

Toate aceste reflecții vor picura poate ceva amărăciune în „consolația” oferită de d. Vargha Gyula maghiarimei măhnite... Regretăm, dar dragostea și cultul *adevărului* ne-a silit, pe noi, să le facem.

Inchiderea delegațiunilor. Ieri și-au terminat lucrările din sesiunea actuală delegațiunile întrunite în Budapesta. Despre mersul ședințelor de ieri ale delegațiunii ungare am raportat în numărul trecut. Delegațiunea austriacă a ținut ieri la amiază o scurtă ședință. Delegatul Coch spune că nu e nevoie ca delegațiunea austriacă să fie convocată în Budapesta, cu mult mai consult ar fi dacă s'ar întruni în capitala uneia sau alteia dintre provinciile austriace. Ministrul Bilinski mulțumește delegațiunii pentru munca ce a depus în sesiunea ce se închide și spune că hotărârile aduse le va prezenta în cel mai scurt timp M. Sale monarhului spre sancționare. Delegatul Hruban mulțumește președintelui pentru felul cum a condus delegațiunile. Ia cuvântul cont. Merveldt președintele delegațiunii aus-

triace și exprimându-și speranța într'un viitor mai bun și mai liniștit, roagă pe Atotputernicul să țină încă mulți ani în deplină sănătate pe bătrânul suveran spre fericirea popoarelor pe cari le stăpânește.

Ședințele camerei ungare. Camera ungară se va întruni Luni din nou. Cu aceasta vor începe iarăși comediile de bălcu în fața parlamentului: polițiști, jandarmi înarmați până în dinți, deputați din opoziție vociferând și indignându-se, iar înlăuntru va urma înainte „munca”, adevărată muncă națională a fătului lui Tisza, care este parlamentul ungar de astăzi.

Legea românească — legea unguerească.

Zice — d. Szabó Jenő, că în ținuturile românești s'ar fi incuibat în biserică, direcțiunea exagerat naționalistă. — Asta hotărât o tăgăduim. Durere, că nici naționalismul cumpătat și firesc nu se mai ține.

Naționalismul exagerat e șovinism, iar șovinismul nu e însușire românească. Biserica românească, — atât cea gr. cat. cât și cea gr. or. — cinstește și respectă simțul național, e drept; dar iubirea de neam și de limbă e un sentiment natural, innăscut omului, consacrat de legea lui Hristos. Și Mântuitorul Isus, că a fost Dumnezeu, nu numai om, a avut acest sentiment de iubire a neamului său, și a plâns de milă și de durere, văzând, că neamul său ales, nu-L ascultă și nu primește învățăturile Lui. Iar apostolii au fost inzestrați cu darul limbilor, în mod supranatural, pentru ca să poată propovădui fieștecărui „in limba mamei sale” măririle lui Dumnezeu.

Acesta e naționalismul cel curat, evagelic, creștinesc și firesc; acest sentiment îl cunoaște și-l cinstește și biserica românească.

Șovinismul însă, naționalismul exagerat, orb și exclusivist, care face atâtea pustiiri în această țară, îl detestă, nu numai biserica românească, ci tot românul adevărat, dela opincă până la Vlădică.

Vom arăta însă, cum și-a propus d. Szabó Jenő, reprezentantul episcopiei maghiare, să resoalve de fapt aceasta „problemă”, — care recunoaște că e cea mai grea.

Nu de mult, — tocmai când orașul Dobrișin a hotărât să nu dea sălaș noii episcopii maghiare, ilustrul Magnat Szabó Jenő, a trimis o scrisoare ziarului „Bud. Hirlap”, organul *per eminentiam* al șovinismului maghiar. În scrisoarea aceasta de asemenea ni se descoper lucruri interesante.

„Se știe în deobște — zice Sz. J. — că la început *însuși guvernul* a fost designat Dobrișinul ca reședință a noii episcopii gr. catolice, dar atunci cercurile hotărâtoare ale orașului au dat răspuns negativ.

„În timpul din urmă nu *noi* (adică „nu noi, guvernul”. Red. R.) am recercat Dobrișinul, ci orașul însuși s'a arătat gata la orice jertfă pentru cazul, dacă Hajdudorogul n'ar fi potrivit ca loc, designat prin bulla papală, de reședință episcopescă.”

Va să zică nu civișii unsuroși din Dobrișin s'au oferit a da loc de reședință noii episcopii, — întru început — ci însuși guvernul, se vede la insistința matadorului Sz. J., a recercat spre acest scop cercurile orășenești din Dobrișin. Acestea nu s'au arătat dispuse, dar se vede, că cu încetul guvernul a preparat spiritele le-a deschis *misiunea mare patriotică*, ce o are episcopia, și gloria ce și-o ar câștiga astfel pentru maghiarime și maghiarizare vestitul oraș de pe pustă, și atunci Dobrișinenii s'au schimbat. Ori cât de calvini încăpăținați ar fi, când au auzit de „magyar vallás” și de „magyarosítás” — mai ales că au văzut, că înșiși frunțașii și capii lor bisericești salută pentru întărirea rasei maghiare, — atunci s'au încălzit aprigii cetățeni ai Dobrișinului, și s'au arătat gata la orice jertfă...

A intervenit însă într'aceea jaluzia patriotică confesională și înfiorându-se ei înșiși de marea perspectivă, ce s'a deschis *noii episcopii*, de a fi ea creatoare *adevăratei legi unguerești*, puntea între calvinismul, prea lax, și între catolicismul, prea riguros, — s'au regândit, și s'au retras.

fără vre-o acțiune și piesele fără unitate. — Totul e vis și feerie — umbre și fantome.

*

Două sentimente inspiră mai ales teatrul indian — dragostea și admirația naturii.

Teatrul indian e numai lumini de lună, cîrîpit de paseri, șopot de isvoare și freamăt de codri. Felurite animale își amestecă strigătele ca o orchestră: țipete de panteră, șuerări de șerpi și behăiri de căprioară. Chiar plantele și stâncele își trimit glas, munții și văile își trimit ecoul, căpătând insufletire în vers. Stilul e metaforic, bogat în comparații și în alegorii. Fel de fel de pietre scumpe, flori și aromate contribuie la strălucirea ritmului; nici o pudoare în expresie nici un înconjur în rostirea adevărului.

Dar pe lângă sentimentul naturii, dragostea palpită neînfrănată și caldă în inspirația indică.

E atâta rafinare în iubire încât unele scene pot sta alături de paginile nemuritoare ale lui Shakespeare, prin exuberanța de poezie și spiritul de analiză profundă și etern omească.

Aceste două sentimente — al naturii și al iubirii, pe care teatrul european le-a cunoscut atât de târziu, se întâlnesc cu o măiestrie fără seamăn în capodopera lui Kalidassa, pe care noi o putem admira în traducerea lui

H.

Natura și iubirea în teatrul indian.

Singurul popor din Orient care a avut spectacole de teatru, după toate normele teatrului de astăzi, sunt Indienii. E o mare asemănare între stilul înfloritor și metaforic în care sunt scrise operele indiene, și exuberanța de imagini și comparații care face din *Cântarea Cântărilor* cea mai clară și mai artistică operă ebraică. Toate florile și aromele parfumează versetele, felurite metaluri și pietre scumpe își adaugă strălucirea la ritmul molic și dulce al poeziei lui Solomon. Comparațiile cele mai plastice, metaforele cele mai senzuale; nici o pudoare în expresie, nici un înconjur în rostirea adevărului.

Mulți scriitori cu reputație universală s'au inspirat din *Cântarea Cântărilor*: Ed. Rostand, Cavallotti, Jean Lorrain, Pierre Louis, precum și ciudatul poet englez Swinburne, ori Oscar Wilde, autorul „*Salomeei*”, au recurs direct la acest izvor de poezie înflăcărată și pătimașă, descoperit în Biblie.

Teatrul grec și roman a fost străin de sentimentul naturii. Nicăiri nu se cântă pentru natură. În nici o tragedie greacă nu se face apologia lunii, a nopții ori a stelelor. Foarte târziu, Ovidiu, cel mai rafinat poet latin, își aduce aminte de „*tristissima noctis imago*”, iar Virgiliu,

urmărește dragostea pribeagului Aeneas „*per amica silentia lunae...*”

Tot astfel, clasicii francezi, Corneille și Racine, n'au fost pătrunși în operele lor de *sentimentul naturii*, care e un sentiment modern prin esență.

Natura apare foarte târziu în literatură, și cel dintâi care predică cultul ei e Jean Jacques Rousseau; Chateaubriand cântă natura în toate operele sale.

Cu totul altfel se petrec lucrurile la Indieni. Cultul și adorația naturii e cea dintâi grijă a lor. Fiecare floare are cuvânt, fiecare stea are un nume, fântânile și izvoarele capătă glas în literatura lor. Totul e insufletit și mistic; un suflu spiritual, eteric și sublim, adie în întreaga operă poetică a Indienilor.

Astăzi abia, după douăzeci și cinci de veacuri, Maeterlinck, cel mai mare poet contemporan, vine să realizeze în literatură, ceea ce Indienii au cunoscut de mult. De aceea, e o foarte mare înrudire între *Viața albinelor*, *Inteligența florilor* sau *Paserea albastră*, și poezia mistică a *Vedelor* indice.

Tot asemenea, *iubirea*, acest sentiment superior care apare odată cu civilizația rafinată, e de curînd primit ca izvor direct de inspirație în dramaturgie. Dacă se întâlnește rare ori la tragicii geți, nu-i niciodată sentimentul fundamental al operei dramatice, fiind reprezentat mai mult ca o *divinitate*, decât ca o *pașionare*. Iubi-

Insuși Episcopul calvinesc, Balthazar de la Dobrițin, care la început a fost cel mai aprig întru a lăuda și saluta noua consolidare a maghiarimei, s'a pus în fruntea reacțiunii, și — Dobriținul și-a retras ofertul generos, și a abzis de a găzdui între zidurile sale pe purtătorul noiei *legi ungurești*.

Mai târziu am văzut, că cercuri și mai largi ale calvinilor au luat poziție contra noiei episcopii, protestând în adunarea lor reprezentativă, ca să se creieze și susțină din banii statului noua episcopie gr. cat.

Dar se vedem acum, oare ce intențiuni va fi avut Sz. J. ori guvernul, — căci cam *una* sunt — cu episcopia maghiară în Dobrițin, unde cum se știe, se pregătește și înființarea unei universități.

Ne-o spune d. Sz. J. în scrisoarea pomenită mai sus, publicată în „Bud. Hirlap” (nr. 257 dela 31 Oct. 1912).

„Eu, din parte-mi, regret un lucru: că și un făt al meu, născut — mort, a avut rol în hotărârea luată de adunarea orasului Dobrițin: anume ideea mea, că dacă Dobriținul ar fi de fapt reședința episcopiei, atunci ar fi potrivit a aduce în legătură cu universitatea creșterea elevului tânăr. Anume ar trebui să se înființeze în universitate și o facultate teologică gr.-cat. iar internatului clericilor tineri ar trebui să i se dea caracter central, ca să poată fi primiți și clericii altor dieceze gr.-catolice.

„Aceasta era o idee născută moartă: dar restul ei era foarte limpede.

„Eu totdeauna am fost de convingerea, că *prietenia maghiaro-română*, pe care politicienii noștri de multe ori o discută, ar trebui începută nu cu *Români gr.-or.*, ci cu *Români gr.-cat.*”

Iată cum iese cuiul patriotic din sacul episcopiei maghiare la Dobrițin!

Va să zică e clar, că guvernul a voit să așeze episcopia în Dobrițin.

E clar, că voința aceasta e în legătură cu universitatea cea nouă de acolo, și cu planurile mari, ce se leagă de această episcopie a *legii ungurești*.

E clar, că în noua universitate se intenționa înființarea unei facultăți teologice gr. catolice, în legătură cu un seminar central,

în care să se trimită tineri din *toate* diececele gr. cat. și, firește, din diecezele românești.

E clar, că toate acestea urmăreau un scop politic, maghiar și maghiarisător, înainte de toate creșterea clerului gr. catolic în spirit *mai patriotic*, adică mai maghiaron.

Și în fine e clar, că și acest scop era socotit numai ca un mijloc, pentru un alt scop și mai mare: *realizarea prieteniei româno-maghiare*, pe care s'au socotit unii, să o înceapă odată cu românii gr. catolici, că cu cei gr. or. — adică cu Mangra — înzădar au început'o.

Iată cât se lărgeste orizontul episcopiei maghiare, și numai după aceste desvăliri, întâmplătoare, cari ni-le face un matador al mișcării, ca d. Szabó Jenő. Dar dacă am putea ști toate planurile, și am cunoaște toate dosarele, și am putea privi și după culisele inscenării!

Atunci poate ni s'ar deschide și nouă ochii, și am înțelege multe, cari nu le înțelegem, și am privi în altă lumină multe lucruri, cari azi ni-se par numai enigmatice.

Am înțelege poate, că un guvern care știe să se vâre în Vatican, pe „*cale lăaturalnică*” — cum zice Szabó J. — și înființează post de preot pe lângă ambasada austro-ungară din Roma, și trimite la acest post un preot rom. cat. — născut rutean din Ungaria, — a cărui exclusivă chemare a fost a prepara succesul episcopiei maghiare; — că un guvern, care acceptază drept limbă liturgică limba veche grecească, spre a apărea cât mai ortodox liturgic — pe când de fapt urmărește ridicarea limbei maghiare la înălțimea altarului și maghiarisarea, parțială și înceată, a liturghiei române și slave, un astfel de guvern unde nu va ști să se „vâre” pe ori ce cale, și câte nu va ști esopera, dacă nu află în fața sa bărbați, cari să stee drepti și să vorbească sincer și bărbătește!

Dar cumcă nu are episcopia aceasta scopuri mari *numai pentru noi*, ci și pentru alții, în deosebi cum am zis pentru calvini, și catolicii latini, asta se poate deduce din mai multe fapte.

Se știe, că mulți episcopi rom. cat. în suflul lor au fost contrari acestei episcopii, ba unii din ei au trimis și la Roma scrisori în acest sens — dar prea târziu, *post festa*.

Iar în ce privește pe calvini, le-am văzut schimbarea opiniilor — în curs de o jumătate an. Am văzut schimbarea atitudinii orașului Dobrițin.

Aceasta opoziție se completează printr'o nouă atitudine.

Acum, în 19 Nov. s'a ținut în Dobrițin adunarea reformatilor de dincolo de Tisa.

Președintele, contele Degenfeld, în cuvântul său de deschidere a spus și următoarele:

„In legătură cu chestiunea universității doresc să mai amintesc și aceea, că *nouă ne-a făcut mare îngrijare*, când a venit vorba ca reședința episcopiei gr.-cat. să fie în Dobrițin. Firește, unde se ridică o episcopie, se se ridică și o teologie, un seminar, și astfel era tare aproape ideea, ca facultatea teologică să o împreune cu universitatea.

„Chestiunea, ce e drept, s'a rezolvat *deocamdată*, intru cât orașul Dobrițin a denegat orice contribuție pentru episcopia gr.-cat., cu toate acestea, *trebuie să stăm la pândă*, pentru că nu țin, că lucrul ar fi isprăvit pe deplin...”

În urma acestor serioase îngrijorări preșidiale, s'a ridicat imediat un protopop, Sulyok István, și a făcut propunere concretă, în care a pus mai multe condiții pentru fiitoare universitate, cari dacă nu s'ar împlini să se retragă și ofertul ce l'au făcut pentru universitate, și-asta urmează de sine — să se facă în Dobrițin o universitate confesională, reformată, calvină. Intre condițiile prinse în propunere este și aceasta:

„...în universitatea din Dobrițin să nu se poată înființa facultate teologică, decât numai reformată” (Bud. Hirlap Nr. 274).

Propunerea aceasta a fost primită, după discuție largă, de întregă adunarea.

Iată cum se completează informațiile una cu alta, și cum se confirmă toate bănuiele și supozițiile, ce le-am formulat la începutul acestor reflexii.

rea la Greci se confundă cu viața însăși, și rare ori lua o formă vădită, rare ori se ridica la *potența* pasiunii, pentru a governa ființele.

După cum astăzi teatrul francez aproape n'are alt inspirator decât iubirea, tot așa în teatrul indian e izvorul exclusiv al poezilor dramatice.

Ei cântă și plâng această simțire nestatornică și dulce, socotind-o ca o pasiune omenească, și nu ca o forță divină, cum o tălmăceau autorii greci. Și prin acest punct, Indienii stau alături de noi modernii, deoarece literatura lor a cunoscut înfloriri de sentimente pe cari Europa n'a câștigat foarte târziu.

Se găsesc în *Sakontala* pagini de o atât de subtilă și inspirată poezie, încât pot sta alături de *Scena balconului* din *Romeo și Julietta* ori de *Rolla* alui A. de Musset.

Rînd pe rînd, *Shakespeare*, *Lafontaine*, *Goethe*, *Schopenhauer* și *Leconte de Lisle* au cules mierea poeziei în grădina magică a lui *Kalidasa*, ori în alegoriile mistice ale poetului *Pantchatantra*.

Weber susține că teatrul indian s'a născut prin imitația tragicilor greci, dar afirmarea nu e dovedită, și pare neîntemeiată, cu toate că istoria, povestind domnia lui *Alexandru Cel Mare*, amintește că acest genial general a fost întovărășit în expediția sa, de *actori și actrițe*.

Deosebirea fundamentală de inspirație, dintre aceste două literaturi, înălătură ori ce dis-

cuție, ținând seamă și de condițiunile geografice în cari s'au dezvoltat cele două civilizații, indică și greacă.

*Sakontala**) e o dramă — un amestec de fée-rie și basm — în 7 acte. Acțiunea se petrece în palatul regelui și în codru, iar ultimul act, în *cer*. Personagiile piesei sunt: regi, sihastru, miniștri, preoți, zei și animale.

Un rege bătrîn, obosit de tron s'a retras în codru ca să moară ca sihastru, sărac și singuratec. Copii n'avea. Zeii, înspăimântați de austeritatea și puterea lui, i-au trimis bătrînului detronat de bunăvoie, o tentație, pe frumoasa fecioară *Menaca*, după cum lui *Boof* în *Biblie*, i-au trimis pe *Kuth* din *Erimadeth*.

Din dragostea lor se naște *Sakontala*, pe care o crește, după moartea tatălui, în pustie bătrînul *Camva*.

Regele *Dușanta*, obosit și el de tron, pleacă în pădure să vâneze și să viseze; ca să nu rămâie țara fără rege, trimite în locu-i pe *Vidusaça*, un fel de nebun, care primește tronul cu oarecare măhnire.

*Nebunule! Aleargă pe-un sarbed tron de rege!
Lăsați-mă pe mine în codri fără fund,
Cu dragostea în suflet departe să m'ascund
În molcomul repaos al liniștii...*

*) *Sakontala*, traducere în versuri de G. Coșbuc. Ed. Sfetea.

Regele *Dușanta* urmărind o gazelă, dă cu ochii de *Sakontala*, a cărei frumusețe e fără seamăn, deși e investmântată în haine sărace.

Sakontala:

*Acest tufiș de amra cu foile lui, pare
Un om, ce vrea să-mi spuie pe-ascuns o taină
mare,
Nu vezi? El par'că face cu mâna semn în vânt
Cum e cuprinsă amra de ederă! Ei sânt
Ca doi iubiți. Mireasă e edera, și mire
E amra: Ea se 'naltă frumoașă și subțire,
Și brațele ei gingașe pe mire îl cuprind...*

Citez câteva versuri din scena de dragoste, (finalul actului al III).

Regele:

*...Acum e bine. Să-ți spun ce m'am gândit.
Odată luna plină din ceruri a fugit
Știi unde ?*

Sakontala:

Nu știu. Unde?

Regele:

Ce-mi dai să-ți spun eu unde...

Sakontala:

Dar spune 'ntâi!

Regele:

La tine, pe brațele rotunde...

Sakontala (cochetă):

*Nu seamăn eu cu luna! Dar vântul e mișel,
Din florile de nufăr ia pulbere cu el,
Și-mi bate 'n ochi... Mi-e poate și fața colbuită?*

„Este mișcarea noastră teatrală un lux?”

(Conferență ținută în ziua de 5/18 Noemvrie 1912 la prima ședință a „Societății pentru fond de teatru român”, în Brașov.)

De Dr. Horia P.-Petrescu.

(Continuare și fine).

Ați cetit poate, doamnelor și domnilor, rapoartele scrise de curând de dnii Dr. Onisifor Ghibu, Dr. I. Matei și Dr. G. Oprean despre învățătoria română din diferitele ținuturi ale noastre. Nu vi s'a strâns inima de jale când ați constatat că nu se aیلă întreagă învățătoria la nivelul dorit de sufletele noastre? N'ați tresărit de durere când ați cetit despre înconștiența multora din învățătorii din Sălajiu, a oamenilor, cari ar *trebui* să conducă poporul?

Imi plec capul cu respect în fața tuturor învățătorilor români cu dragoste față de neamul lor, a învățătorilor *conștii* de importanța chemării lor în mijlocul poporului românesc și nu voiesc să comit nedreptatea de a generaliza niște greșeli parțiale, ale unora și altora. Ceeace pretinde dl Onisifor Ghibu în activitatea extra școlară a învățătorilor români, sprijinirea reprezentațiilor teatrale sătești, cred că este un desiderat foarte firesc. Învățătorul român indeamnă prin aceasta pe sătenii români să aibă dragoste de carte românească. Acolo, unde se joacă românește, crește încrederea în puterile naționale. Chiar și numai faptul că se adună atâtea zeci și zeci, dacă nu sute de români, ca să asculte vorba românească, este multămitor din punct de vedere național.

E vorba acum ca ferestrele localelor unde se joacă teatru să se deschidă, să intre aer sănătos, care să întărească pieptul, să se pornească o mișcare concentrică bine lămurită, pentru ca toate manifestațiile acestea să fie o falangă culturală încheată.

Mulți vor zice: ești prea idealist! Cu teatrul sătesc nu vei putea ajunge departe. Cunosc prea bine, argumentele pro și contra, dar *cred* cu toată țaria că datorința noastră, a intelectualilor,

este să *ameliorăm* starea manifestațiilor acestora culturale. Pentru ce? Pentru că și mișcarea aceasta contribuie la ridicarea nivelului intelectual a populației, din sânul căreia ne tragem noi, toți, cari purtăm haine nemțești.

Mă uit în jurul nostru și văd că și *alte* neamuri fac astfel.

Zilele trecute mi-am procurat o revistă franceză săptămânală, „L'écho du théâtre”, care apare de câteva săptămâni în Paris și am găsit aproape aceleași schimbări sufletești și la francezii din provincie. Revista aceasta își propune să sprijinească teatrul de diletanți, servind ca intermediu între societatea autorilor și artiștilor dramatici francezi și între societățile de diletanți din diferitele orașe și diferitele sate franceze. În coloanele acestei reviste am dat de apărări scrise pentru „amatorii ridiculizați de atâtea ori”, am cetit amintirile unor artiști mari, cari au ajuns, multămită teatrului de diletanți, a fi remarcăți de public, am găsit chestionare privitoare la literatura dramatică pentru diletanți, ca și când am fi rugat revista franceză să ne dea mână de ajutor în folosul prosperării societății noastre teatrale. Și nu este aceasta singura revistă, care sprijinește mișcarea teatrală franceză de diletanți. Cunosc încă câteva.

În Germania apare o revistă lunară, „Die Volksbühne” (Scena populară), cu aceeași țință. Se adresează mai cu seamă clasei țărănești și este scrisă pentru preoțimea și învățătorimea catolică.

În Italia am găsit o revistă cu aceleași tendințe, revista: „Teatro napoletano”.

Dar nu vreau să descriu mai pe larg felul de redactare al revistelor amintite, fiindcă tema aceasta ar putea fi tractată pe larg într'altă lucrare.

Știu că publicul nostru dela sate nu este identic cu publicul francez sau german dela sate, știu că și trupele de diletanți din orașele de provincie franceze au ocazie mult mai mare să vadă adevărate reprezentații artistice, date de actori de profesie — și totuși, susțin, că nici atât cât *putem* să prestăm pe terenul acesta nu prestăm.

Noi, cari ne apărăm „sărăcia și nevoile și neamul”, ar trebui să fim mai pătrunși de adevărul că și dezvoltarea teatrului la noi este un desiderat important pentru cultura noastră națională.

„De te fabula narratur!”, neam românesc, când e vorba să se ridice mișcarea teatrală! Ca mișcarea teatrală din mijlocul nostru să se întărească, ca mișcarea aceasta să îndeplinească misiunea ei culturală de prima ordine — e de lipsă *sprijinul material și intelectual* al nostru, al tuturor.

Dacă ne vom face datoria o să contribuie și societatea noastră de teatru la închegarea rândurilor, în și mai mare măsură decât a făcut-o până acum, o să ajungem și noi mai curând la acea „unitate sufletească”, pentru care a pledat cu atâta putere de convingere de toți iubitul și stimatul dn președinte al „Asociațiunii” noastre, dl Andrei Bârseanu.

Trupele teatrale românești, cu actori dramatici de profesie, societățile noastre de diletanți, cu un repertoriu mai îngrijit, cu o rutină mai mare, o bibliotecă teatrală, broșuri volante, eventual o revistă redactată *anume* pentru trebuințele acestea, organizarea mai sistematică a corurilor noastre, organizarea conferințelor cu și fără proiecțiuni luminoase, eventual reprezentanții cu cinematograful (cu numere de program alese) — toate vor contribui ca mișcarea teatrală să însemneze ceva în viața noastră intelectuală.

Ori cine își dă seama de stările dela noi observă că partea cea mai mare din noi, onoare excepțiilor, *prea* își pierde energia în lupte minuscule, *prea* mult pierde din vedere complexul, interesele neamului întreg, oprindu-se la mijloc de cărare, ca să parlamenteze cu cutare sau cutare din consăngenii noștri, care are privirea mai piezișă sau vorba mai ascuțită. Prea mult *dăm* importanță amănuntelor, cari ne *despart* unul de altul, și prea puțin suntem conștii de ceeace *ne apropie* deolaltă. Să nu întrebăm în lupta noastră culturală, (luptă, căci și cultura numai cu luptă se poate dobîndi) să nu întrebăm mereu: „Ce ne *desparte*?” ci „Ce ne *apropie*?” Ordinul de luptă să fie: *Adunați șirurile!* Și rân-

durile să se închege, căci numai faptele plausible, nu cele imaginate, ne pot salva din starea noastră de astăzi.

„Ce ne apropie? Ce ne unește?”, iată cum s'au întrebat alte societăți culturale, străine, ca să poată ajunge la rezultate favorabile.

Săptămânile trecute și-a serbat o mare revistă culturală germană jubileul de 25 de ani. În confesiunea șefului redactor, a conducătorului întregii întreprinderi, găsim exprimată ideea aceasta foarte bine. El ne mărturisește cu inima deschisă multe mizerii prin cari a trecut revista și societatea culturală, cărora le-a dat viață și — între altele — ne aminteste și de luptele sufletești ale sale, când a fost silit să-și calce pe inimă, să înăbușe în sine revolte sufletești trecătoare, cari ar fi pricinuit ruperea rândurilor, de ar fi fost date la iveală, când a fost silit să persevereze pe cărarea apucată, pentru că întreg sufletul său își mărturisea că mult mai mare bine aduce neamului său dacă nu dă atenție frecărilor mirmidone, ci dacă stă cu fruntea ridicată, cu ochii ațintiți într'o singură direcție — înainte!

Ce sunt certurile între cutare domn părinte și cutare domn învățător, certuri, cari au ca urmare părginirea acțiunilor bune naționale, a reprezentațiilor societății culturale, economice? Până când poporul așteaptă toiagul, care să dea drumul suvoifului de lumină sufletească, așa zisei luminători își risipește timpul în certuri sterpe! Ce sunt certurile troiane între cutare și cutare din orașul unde românimea trebuie să se *manifesteze*, dacă vrea să însemneze și ea ceva? Ce sunt urile grozave, duse până în pânzele albe, față de unul sau altul, dacă acest altul vrea și *dânsul* să lucreze pentru binele comun?

Nu vedem că alte neamuri fac pași giganti înaintea? N'auzim glasurile de chemare ale celor buni ai noștri? Nu suntem pătrunși încă de adevărul că există un *teren neutral* pentru spiritele, cari se știu ridica peste patimele omenești, teren neutral, firește, numai pentru aceia, cari nu sunt trădători de neam și cari n'au fost osândiți pentru fapte punibile de codul judiciar? Și, vai, este atâta de lucrat pe toate terenele la noi!...

Nu pot sfârși mai bine conferența mea de astăzi, după ce am arătat cât ar putea să presteze mișcarea noastră teatrală, decât citând mai pe urmă, în legătură cu ideile exprimate, un pasaj elocvent, viguros, al lui Gheorghe Bariț.

Bariț, a cărui memorie a fost preaslăvită zilele trecute de toată suflarea românească, a jucat, după cum prea bine o știu brașovenii, teatru, aici, în Brașovul nostru, înființând un teatru de diletanți români. Același Bariț a scris și două piese teatrale pentru fetele tinere: „Două drame familiare” — îngrijindu-se de hrana sufletească a viitoarelor mame române. Faptele acestea au trebuit să fie relevate, cred, cu prilejul de față, când societatea de teatru își ține adunarea generală și când sentimentele de grațitudine față de marele nostru bărbat s'au cimentat și mai bine zilele trecute, la serbările „Asociațiunii”, în Sibiu.

Acest Gheorghe Bariț, a avut *polemici* cu frații din România, din cauza principiilor sale lingvistice. Într'un articol de apărare, împotriva marelui bărbat de stat român, Kogălniceanu, se roagă Bariț să înceteze lupta între Ardeleni și cei din principate (suntem încă în 1855) și într'un elan, care nu se poate potoli de nici un ris mefistofelic, de superioritatea rău înțeleasă, într'o pornire de apostol, apelează la conștiința tuturor celor buni să lucreze pentru propășirea neamului. Iată ce zice:

„Pace vouă! Poporul nostru vrea pacea... Eu, Mintea, îi voi arăta lui căile păcii. Acum, când tot pământul tremură de ceeace stă ascuns în sânul viitorului, acum, când lumea se copere de flăcări — iară poporul nostru stă în linia dințai — vouă nu vă este *iertat* a pierde nici o clipă cu certele scolastice**).

Dacă s'au spus cândva cuvinte, ca să fie vrednice de a fi urmate cu scumpătate, sunt acestea și astăzi, în timpurile noastre agitate, *trebuie* ca opinia noastră publică să și le ia la inimă și să lucreze urmând sfaturile date de marele Gheorghe Bariț...

** Apud Iorga, Ist. lit. rom. XIX. vol. III pg. 224.

Regele:

Să văd. Apleacă ochii și nchide-i strins, iubită...

Ar fi mult de citat din acest poem, care cântă peripețiile unei iubiri nefericite.

Ca încheiere, să adaug câteva cuvinte, asupra adorației pe care o dăruiește *femeii*, acest popor pasionat, visător și fără voință. „*Femeia se aseamănă cu vița de vie, se sprijină și îmbată*”.

În cântarea femeii, indienii merg până la idolatrie: o adoră ca pe-o zeităte. Pe când la celelalte popoare din Orient, femeia a fost socotită ca o selavă, indienii i-au acordat o superioritate în familie și viața socială, fiind întotdeauna ea muza poeziei și-a teatrului. „*Luna se aseamănă cu figura unei femei părăsită de amant*”. Sau:

„*Ea (luna ca și femeia), pe toți îi incântă și pe toți îi înșeală...*”

În drama *Vikrama* a lui Kalidassa, o nimfă a cerului s'a îndrăgît de regele *Puravaras*, care însă iubește o fee. Nimfa geloasă, fuge în pădurea sfântă, unde, după mila feilor, se preschimbă într'o liană sveltă și mlădioasă ca și ea.

Dar acum, regele nebun de dragoste o caută pretutindeni, o cere plângând, codrilor, apelor, munților, riurilor, elefanților și gazelelor, cari cu toții ca niște actori îi răspund, îi dau *replica* în piesă.

Regele pare a recunoaște vesmântul ei străveziu, în norul care trece, parc'ar zări ochii ei în floarea de lotus, mersul ei, în înclinarea ramurilor, glasul ei în plângeră izvoarelor...

Nu-i nimic mai măreț și mai poetic, decât această contopire a femeii, adică a omului, cu viața ce palpită sub mii de forme în jurul lui, nu cunosc ceva mai sublim decât această împărechere, această logodnă a sentimentului naturii cu iubirea.

Politica tradițională.

De Dr. V. Munteanu.

Moștenind în sângele nostru simțul de ordine și de cultură al strămoșilor noștri Romani, de aproape două mii de ani, în răsăritul Europei n'am încetat de a fi între popoarele, ce s'au perândat peste noi, cel mai de seamă element alcătuitor de state și susținător de ordine.

Impărația româno-bulgară, continuele formațiuni ale statelor dunărene și cu deosebire atitudinea pururi loială a Românilor din monarhia noastră sunt dovezi, ce nu se pot răsturna.

Am suferit ca martiri ai păcii și ai culturai și nici odată nu ne-am luat scăparea în banditism și fapte mărsave. Pentru limba și cultura noastră, ca să le putem susține, am adus jertfe necalculate monarhiei noastre.

Astăzi, pentru dezvoltarea și îndrumarea adevărată a libertății politice, noi suntem pe punctul de vedere cel mai înaintat, luptând pentru libertatea tuturor cetățenilor și asigurând astfel trănicia monarhiei. Dar și în trecut, totdeauna în consonanță cu interesele monarhiei, ne-am conformat luptele noastre pentru libertate. Ba am perzistat așazicând cu încăpăținare pe lângă credul nostru politic, cu toate că mâni infame au tăiat totdeauna rostul fapturilor noastre de ordine și pace. Avem satisfacție însă în faptul, că întâmplările ce se p'trec azi în afară de țară și în țară justifică pe deplin politica lui Mihai Viteazul, rostul răscolei lui Horea, luptele lui Avram Iancu, acțiunea memorandistă și acum poruiră mai nouă. Și mulțămirea ni-e cu atât mai mare, că pornirea mai nouă vine chiar dela factorii politici, dela cari așteptăm mai multă pătrundere.

Ca și în trecut așa și acum noima preocupărilor noastre politice, cari însă nu sunt numai ale noastre, ci ale întregii Europe de mijloc, vreau să o strice guvernânți miopi, cari și acum se svârcolesc să pună bete în desfășurarea lucrurilor.

Guvernânții noștri au sărit ca mușcați de sarpe, când ministrul de externe Bercetold s'a declarat așa de hotărât pentru interesele României. Eghemonii caută diferite forme, ca să susție și mai departe o stare deplorabilă de lucruri, statu quo-ul Nr. 2.

Supremația artificială din țara aceasta n'a fost decât un statu-quo al politiceii papale, mai târziu al politiceii austro-germane.

Situația aceasta au exploatat-o cei dela putere totdeauna în felul acela, că și-au arogat bene, cari nu le compet, iar în contra noastră bururi au făurit intrigi și pentru nimicirea civilizației noastre s'au unit cu orice venetici.

Mulți zic, că a fost o nesocotită gravitațiunea noastră către Apus și cu deosebire către Austria și Germania, pentru că acestea seuse de multe intrigi și poate din speculațiuni goiste ne-au zădărnicit totdeauna orice încercare de progres politic. Și noi iată, cu toate acestea gravităm din nou în noua fază a istoriei spre Austria și Germania.

Ne place însă a crede, că factorii aceștia politici au ajuns la convingerea, că politica de până acum n'a fost naturală și potrivită, astfel, și pentru germani numai destrămarea adusă va aduce, că status-quo urile în fasonul balanic sufăr de anemie și mai curînd ori mai târziu le vor seca și cele din urmă arterii.

Alianța germană-română se încheagă acum la sine. Să se clădească însă pe baze reale. Reșelile vechi să se cunoască. Pornirile pentru libertatea politică ale românilor să se rijnească efectiv — aceasta fiind soluția dată a echilibrului de putere.

Să se ajute, în consequență, triumful nației românești, căci acesta e triumful civilizației și sprijinitorul echilibrului de puteri. Limba română prin construcția ei și stadiul ei înaintat are o putere miraculoasă de asimilare și e aptă să creeze o centralizare între diverse limbi încunjurătoare, ceace limba maghiară odată nu va putea produce.

Politicianii au greșit prea mult în trecut. Că nu e târziu. Vechea rămășiță de cultură

română trebuie să se întovărășească în mod natural cu cultura germană.

Tot mai mult se vede, cât de greșită a fost politica monarhiei, politica Germaniei, ba chiar și ținuta compatrioților sași.

E timpul ca și concetățenii maghiari să-și cumpenească situația și să se alătore cu sprijinul lor sincer la încheierea blocului germano-român.

Românii din Serbia.

— Ce cer și ce se poate face pentru ei. —

București, 21 Nov. n.

În ziua de azi, privirile noastre trebuesc îndreptate spre românii de dincolo de Dunăre. Azi când toate națiunile cari își au frați de aceeași origină în Balcani își arată aspirațiunile față de aceștia, avem și noi datoria să ne interesăm mai de aproape de frații răspândiți pe malurile Dunării, în Serbia și Bulgaria; de aromânii din Macedonia.

De aceștia din urmă ne-am ocupat într'un articol trecut, arătând că trebuie să năzuim pentru ei obținerea autonomiei Macedoniei care să le permită dezvoltarea culturală și economică în liniște. E singurul lucru pe care-l cer ca oameni conștienți de rezultatele frumoase ce poate aduce ori cărei națiuni progresul culturale și dezvoltarea economică.

Elementul românesc din Serbia merită de asemeni o deosebită sollicitudine din partea noastră. Pe toată linia Dunării dela granița românească trăesc un număr de peste trei sute de mii de români, cari și-au păstrat naționalitatea, obiceiurile și limba numai mulțămită dragostei de neam.

Un fruntaș al acestor frați, venit în țară spre a căuta să formeze un curent de simpatie pentru ei în mijlocul nostru și mai ales spre a atrage, în situația de azi, atenția conducătorilor noștri, asupra realității stării de lucruri a românilor din Serbia, ne-a povestit unele lucruri cari pun în relief vitalitatea rasei noastre, forța de rezistență a elementului românesc în mijlocul străinilor.

„Noi Românii din Serbia — spunea acest fruntaș — n'am avut din partea României libere nici un ajutor, fie el chiar moral. Cu toate acestea gândul nostru ne-a fost pururea îndreptat spre d-voastră. Bucuriile și durerile poporului românesc le urmăream și le împărțeam. Prin sacrificii făcute dela om la om, am răușit să ne asociem și să ne păstrăm naționalitatea, păstrând ca un tezaur scump limba pe care o învățăm din leagăn și în școlile susținute numai prin mijloacele noastre proprii. E timpul, acum ca și noi să beneficiem de curentul format în peninsula balcanică și anume ca toate naționalitățile să fie alipite la națiunea mamă.”

Acestea sunt declarațiunile fruntașului român din Serbia.

Nu încapă îndoială, că dorința noastră e de a ne vedea cât mai curînd strânși la olaltă. Sunt considerațiuni superioare însă, cari nu pot permite realizarea imediată a unor astfel de dorinți. Tot ce se poate cere și se va cere, desigur pentru Românii din Serbia e recunoașterea lor ca naționalitate aparte și garantarea dezvoltării lor în cea mai deplină liniște.

Scrisoare din Roma

Războiul din Balcani văzut din Roma: intruniri pentru și contra războiului; cum sunt judecați muntenegrenii, bulgarii, sârbii și grecii.

(Dela corespondentul nostru).

Roma, 8 Nov. v.

Este o adevărată obsesie: nu se vorbește decât de război, nu se cetește decât faptele și telegramele privitoare la măcelurile din război, nu se comentează decât bătălia din cutare loc, înfrângerea din cutare, victoria din cutare; gazetele au titluri mari, peste pagină, lumea le cumpără și se bucură de înfrângerile turcilor. Dar ceace în adevăr este curios, este tendința ce are presa italiană, în a ațîța mereu spiritul public contra învinsului imperiu, care doborât la pământ, se agită în ultimele convulsii ale morții.

În spiritul masselor, milă nu încap pentru dărâmatul imperiu musulman; în spiritul masselor nici cea mai mică urmă de compătimire nu deșteaptă știrile însângerate ce vin de pe câmpul de luptă, în cari se vorbește de mii și mii de morți, adevărate hecatombe, în urma cărora plâng alte mii și mii de inimi îndurate; în spiritul masselor distrugerea unui imperiu, această alcătuire socială, nu însemnă nimic alt decât sfârșitul unui inamic, a unei barbarii, care de secole a trecut în vorbirea populară ca un proverb: *rău ca un turc*.

Și împins de aceste sentimente, poporul din Roma s'a întrunit duminica trecută la o întrunire, în care oratori vestiți, au vorbit pentru război, pentru distrugerea Turciei, pentru Bulgarii învingători. În aplausele furtunoase ale mulțimei, oratorii au demonstrat utilitatea războiului actual, au lăudat vitejia oștilor bulgarești, au blamat slăbiciunea trupelor turcești și toți au terminat cu bătrânul caton: *Turchiam delendam esse*.

În opinia publică, marșul victorios al Bulgarilor spre Constantinopol ia proporțiuni de epopee, iar acțiunea micilor muntenegrini, ia proporții uriașe. Se laudă peste tot isprăvile aliaților, și dacă se vorbește mai mult de Bulgarii și Muntenegrini, nici partea Sârbilor și a Grecilor nu este neglijată.

Mai ales Grecii! Vre-o patru zile în șir, gazetele au publicat cu fel de fel de detalii aceiaș știre: intrarea prânțului moștenitor grec în Salonic. Căci în Italia toată lumea este filogrecă Originea înrudită a Romanilor cu Grecii antici; influența culturală și artistică ce Roma a avut dela vechia Atenă; Enea, care a venit cu tatăl său în spinare în Italia, toate acestea adăogate la politica filo-italiană ce Grecia a avut în ultimii ani, au dispus spiritul public italian la un filogrecism foarte mare. Și de aceea azi, cea mai mică ciocnire greco-turcă, în gazetele italiene se preface în grandioasă victorie grecească.

De altminteri este logic și este psihologic ca așa să fie.

Și pe când într'o întrunire publică socialității și republicanii vorbeau pentru utilitatea actualului război, în altă întrunire publică, ținută în aceeaș zi în Roma, un grup de socialiști intransigenți au vorbit unui mai mic număr de cetățeni, contra războiului. Efectul acestei a doua întruniri a fost mic și nici nu s'ar fi băgat de seamă poate, dacă un fapt ciudat nu ar fi venit să facă să se vorbească mai mult de ea: *arestarea la Roma a antimilitaristului francez Gustav Hervé*.

Intr'adevăr, G. Hervé fusese invitat la Roma să vorbească în întrunirea aceasta contra războiului, dar d'abea sosit la hotel, un comisar i-s'a prezentat și l-a arestat, conducându-l în închisoare. A doua zi a fost eliberat, și însoțit de un agent de poliție, a fost condus până la frontiera franceză și trimis peste graniță.

Oricari ar fi dedesubturile acestei arestări și expulzări, un lucru rămâne limpede: opinia publică italiană este pentru război, guvernul italian respectă și sprijinește opinia publică generală și gonește din țară pe inoportunul care ar putea provoca o mișcare contra opiniunii generale.

Un popor, cu un astfel de guvern, trebuie să ajungă departe.

I. T. Alian.

Cronică din Paris.

Europa nu dorește un război general. — Legea asupra cercetării paternității. — O altă lege draconică în contra tuberculozei.

Paris, 20 Noembrie.

Războiul din Balcani a avut loc, fiindcă el a fost cerut de însăși popoarele beligerante, ale căror guverne au cedat sub presiunea națiunilor respective. Alt-fel, un război este cu neputință în zilele noastre.

Plecând dela acest adevăr și privind la activitatea maselor națiunii europene, putem nădăjdui că un conflict general va fi evitat. Ororile războiului din Balcani sunt departe de a împinge popoarele la ciocniri sanguinare. Amănuntele pe cari le cetim în fiecare zi prin ziare, grozavele amănunte ale câmpurilor de luptă și ale orașelor asediate, inspiră popoarelor o îngrijorare gravă și înfiorată. Grămezile de morți și de răniți, mulțimea de holerici din Constantinopol, epuizarea dezastruoasă a micii și valoroasei armate bulgare, sunt făcute să cumintească popoarele. În nici o țară din Europa un război general nu este dorit. În Germania ca și în Franța, în Austro-Ungaria ca și în Rusia, națiunile dovedesc o sfântă oroare de grozavele unui eventual război. Și ele manifestează în acest sens. În fiecare zi, sute de mii de manifestați își exprimă, în Germania ca și în Franța, ferma hotărâre pe care o au aceste neamuri de a evita un inoabil conflict. Alături Jean Jaurès a fost aclamat la Berlin și deputatul german Scheidemann la Paris. Și opinia publică din ambele țări a aderat de data aceasta la repulsiunea exprimată de socialiști față de un război european posibil.

D. Raymond Poincaré, în discursul său de acum patru zile, a rostit fraza următoare care a făcut ocolul Europei, unde a căpătat o unanimă aprobare din partea națiunilor. „Un război european — a spus omul de stat francez — ar fi o sfidare aruncată bunului simț, civilizațiunii și umanității”.

O sfidare nebună! Căci ecourile — incomplete — ale evenimentelor din Balcani ne înfioară. Invingătorii ca și învinșii au suferit pierderi îngrozitoare. Pe deoparte Bulgaria, Serbia și Grecia, cu armatele lor reduse la o treime din ce fuseseră când au pornit lupta, pe de alta osmanlii cu dezastrarele lor de pe câmpul de bătăie, cu exodul lor de țărani înnebuniți de groază, cu capitala lor bătută de spectrul verzi al holerei. Într-o singură zi, bulgarii și-au văzut decimată elita tineretului lor intelectual și foametea le răvășește țărișoara. Acesta este până acum bilanțul războiului din Balcani, complicat cu o retrogradare economică din cele mai nenorocite. Și acum, să judecăm: cari ar fi dezastrarele pricinuite de o conflagrațiune europeană? Ce ar rezulta din ciocnirea formidabilelor armate franceze, germane, austro-ungare și rusești, a teribilelor flote engleze, germane și franceze?

Un coșmar!

— Zilele trecute senatul francez a votat o lege de înaltă importanță socială: aceea a cercetării asupra paternității.

Câte nu s'au spus și scris până acum relativ la sârmanele fete pe cari sărăcia, împrejurările, lipsa de protectori le-au nenorocit, făcându-le mame? Câte nu s'au spus și scris despre bieții copilăși născuți din păcat și cărora soarta le-a imprimat pe frunte ruginarea și mizerabila frază: „din tată necunoscut?” Pe câte căi întortochiate și piezișe nu i-a purtat fraza aceasta, în cadrul des și plin de curse al Societății! Și în vreme ce acești fii ai oamenilor, lipsiți de caldă bucurii ale familiei în timpul copilăriei lor, lipsiți de nume, își cresc cu greu drumul în viață, căzând de cele mai multe ori în fundul opac al existențelor de aventuri, aceia cari ar fi trebuit să îngrijească de ei, aceia cari i-au pus pe lume se desinteresează complet de viața lor și trăesc fără remușcări în sânul „adevăratei” familii pe care au fundat-o, familie întocmită după reguli corecte și anumite.

O servitoare tânără servește într-o casă de burghezi bogăți. Fiul lor o găsește pe plac și binevoiește s'o seducă. Tânăra fată rămâne însărcinată și stăpânii ei o gonesc, după o lege veche și cinică, creată de cel mai mizerabil egoism omenesc. Și copilul care se naște, nu va avea tată, nici nume, de cele mai multe ori nici mamă, căci mizeria le înnebunește, le denaturează pe aceste mame, făcându-le să-și abandoneze copilul pe

o margine de trotuar, ori pe pietrele reci ale vre-unei biserici. Și când micuțul nu moare de foame și de frig, el este cules de Asistența publică.

Ei bine, legea cea nouă asupra cercetării paternității va evita cât se poate mai mult o așa stare de lucruri. Femeile cari trăesc în mod ilegal, cu amantii lor, îi pot sili pe aceștia să recunoască copilul iscat din unirea lor. O scrisoare, o simplă scrisoare din partea bărbatului, scrisă în epoca concepției copilului și care desvăluie relațiile dintre amant și amantă, îl obligă mai târziu să recunoască ca al său pe copilul care se naște.

Este indiscutabil lucru, dată fiind perversitatea inerentă rasei omenesti, că prima lege va da loc la abuzuri și șantajii din partea femeilor. Treaba bărbatilor să de joace cu succes aceste abuzuri și să caute a nu lua în sarcina lor pe copii ai căror autori nu sunt în realitate. În orice caz este mai preferabil un astfel de șantaj oribililor drame la cari dau naștere zilnicul egoism bărbătesc, nepăsarea și răceala sufletului lor față de bietele femei seduse și apoi părăsite împreună cu rodul greșelii lor.

— Dar dacă opinia publică franceză a primit cu mulțămire noua lege asupra paternității, ea pare prea puțin dispusă să admită legea menită să restrângă ravagiile tuberculozei în această țară. Și este de prevăzut că legea aceasta nu va fi nici odată sancționată de poporul francez.

Ea este, într'adevăr, o lege draconică, menită să aducă neajunsuri mult mai grave, suferințe mult mai numeroase, dureri mult mai sensibile în locul unei eventuale micșorări a numărului de victime făcute de

tuberculoză. Proverăduitorii acestei legi nu cer nici mai mult nici mai puțin decât stigmatizarea și izolarea din societate, nu numai a bolnavilor, dar și a persoanelor cu cari trăesc laolaltă. Ar fi barbar și detestabil!

Să ne închipuim că un membru al unei anumite familii ar fi atins de nemiloasa boală. Numai decât rudele lui, sau medicul care-l îngrijește ar fi obligat să denunțe, cazul unei comisii sanitare instituită în acest scop. Și ororile ar ploua: Mai întâi de toate, familiei bolnavului îi s'ar impune să anine de ușa locuinței lor o tabletă menționând existența unui tuberculos. Apoi, bolnavul n'ar avea voie să intre în contact cu persoanele sănătoase. Lumea s'ar feri de el ca de un ciumat. Aceiaș izolare ar izbi și pe familia sa. Așa că viața ar fi cu neputință acestor nefericiți: ei nu ar putea nici măcar să-și câștige existența — căci, care ar fi patronul care ar primi în atelierile lor pe un contaminat sau pe o rudă de contaminat? Vă las să vă închipuiți toate ororile la care ar da naștere această lege imposibilă.

Că ea nu va trece, aceasta este sigur. Cea dintâi opoziție ar veni din partea medicilor cari ar refuza să denunțe, în virtutea secretului profesional, pe pacienții atinși de tuberculoză. Și opinia publică ar refuza și ea să adereze la această lege. Și nu numai familiile de bolnavi s'ar împotrivi la aceasta, dar și familiile ai căror membri ar fi cu toții sănătoși. Căci spaima, repulziunea, grija la care ar da naștere conștiința că uture om cu care au relațiuni ar fi contaminați sau trăind cu un contaminat, le-ar inspira o neliniște de care cu bucurie s'ar lipsi.

C. R. B.

Războiul balcanic.

Tratatul de pace continuă. — Cine's învingătorii dela Cumanovo? — Speranțe de pace. — Gen. Kuropatkin ia comanda armatei bulgare dela Ceatalgea. — România și Bulgaria. — Orașul Scutari nu se predă. — Tratatul româno-bulgare. — Atitudinea Rusiei. — Asquith despre războiu.

Arad, 23 Noembrie.

Pretențiile exagerate ale Bulgariei față de Turcia n'au putut fi împlinite de aceasta din urmă, din care cauză războiul avea să continue. Bulgaria însă, istovită de puteri și-a schimbat condițiile de pace și și-a trimis plenipotențiarii săi împreună cu ai Greciei și ai Sârbiei la Ceatalgea, unde se va pune la cale pacea dorită de toți beligeranții. Pe de altă parte Bulgaria nesimțindu-se în stare să poarte un nou război și cu România care cere compensații, a trimis la București pe fostul ministru Daneff ca să sondeze terenul. Probabil că în astfel de împrejurări favorabile putem spera că războiul balcanic nu va dura nici până la Crăciun, dacă cumva nu se va ivi o nouă piedecă la împărțirea prăzii, sau dacă Sârbia nu va voi să ocupe Albania, provocând un conflict cu monarhia noastră.

Un război se va sfârși, dar cine știe de nu va începe un nou război? Cine știe dacă nu vom striga din nou: **la guerre est morte, vive la guerre?** Din nordul monarhiei se aude un zângănit înăbușit de arme. Rusia mobilizează, România, ca și monarhia noastră, face întinse pregătiri militare, iar în Germania, cu ocazia întâlnirii moștenitorului nostru cu împăratul Germaniei, se vor întâlni și șefii statului major din Germania și Austria. Pregătirile militare ale monarhiei putem să le salutăm cu satisfacție, căci ele sunt menite să puie stavilă poftelor nesațioase ale vecinilor noștri.

Continuarea tratatelor de pace.

Constantinopol. — Deși condițiunile referitoare la armistițiul au fost respinse iar lupta fost reluată *tratatul de pace turco-bulgară vor fi continuate, imediat ce parlamentul bulgar va primi dela cartierul general noi informații, cari vor putea face posibilă modificarea condițiunilor.* Guvernul otoman e ferit hotărât să nu evacueze forturile dela Ceatalgea.

Sofia. — Agenția telegrafică bulgară anunță *Guvernul bulgar a autorizat pe Daneff, presedintele senatului, Ficef, șeful statului major și delegați din partea Bulgariei în chestia conținutului tratatelor referitoare la armistițiul. Niciunii delegați vor pleca la Ceatalgea pentru se pune în legătură cu delegații Turciei. Delegații sunt însoțiți de cătră Ciapracikof, secretarul cabinetului politic al regelui și Stancu, consilier al ministerului de externe.*

Cine's învingătorii dela Cumanovo?

Vârșet. — *Primum următoarea scrisoare „În legătură cu războiul din Balcani am să comunic ceva ce cred că nu este lipsit de interes. Sârbii, cari — după cum se știe — au mai mare ură pentru tot ce-i românesc, fără nici un motiv, au început războiul din Serbia-vece. În mândria lor acum nu știu ce să mai facă, au mers până acolo încât în zările lor din grad ațită și Bulgaria contra României. Un devărat paroxism. Dar trebuie să se știe, că Sârbii să mulțumească gloria lor de până acum. Am avut ocazia să vorbesc cu Sârbi inteligenți cari au rude pe câmpul de război. Dela ei auzit că învingerea Sârbilor a atârnat dela un singur moment. Era cât p'aci să ajungă Turcii în Belgrad. Momentu lhotărîtor Sârbii au a-l înțeles tîmii Românilor din Serbia. Cazul s'a întors*

Clădire de pereți despărțitori

SPECIALITATE: Pereți Lugno, fără găuri și orice alte soiuri de pereți.

societate cooperativă. Birou central

Budapsta VI, Nagymező-u. 19. Tele

Mare magazin de plăci uscate de g

la Cumanuovo, prima luptă adevărată ce-au avut Sârbii cu Turcii.

Oameni serioși, demni de crezământ cu cari am vorbit, mi-au spus, că la Cumanuovo, la prima ciocnire, în front erau patru rinduri dese de voinici români din Serbia. Când i-a năpădit Turcul, nu s'a clintit nici unul dela locul său, dar au și rămas morți la fața locului. După știrile românești urmau cele sârbești. Când au văzut Sârbii, cum cad Români, ca spicele de grâu sub coasă, au luat-o la fugă. Dar jandarmeria sârbă a dat foc asupra lașilor pentruca să-i oprească din fugă. Atunci au sărit în ajutor trupele recrutate din Belgrad și fiind și ele nimicite, au invins. Atunci Belgradul a îmbrăcat doliul, pentrucă și-a pierdut floarea inteligenței.

Toate gazetele au descris luptă, ca și când imediat la început ar fi intrat în foc cei din Belgrad, câtă vreme nu-i adevărat, pentrucă întâi au căzut toți Români din front în patru rinduri dese. Iar despre fuga trupelor sârbești tac toate zărele tăcerii mormântului.

Abnegațiunea Românilor i-a insuflit pe Sârbii din garnizoana Belgradului, ca să nu fugă și ei, ci să intre în foc, să dea piept cu Turcii cari au mai rămas.

Rudenile voinicilor sârbi, cari au fost la Cumanuovo, spun, că dacă nu erau cele patru șire de Români acolo ca o stâncă, azi Turcul poate era în Belgrad, pentrucă toți ar fi luat-o la fugă...”

Cor.

Luptele dela Ceatalgea.

Constantinopol. — Asupra luptei dela Ceatalgea se anunță următoarele: Coloana de sud a armatei bulgare a angajat o luptă cu flota turcă după care bulgarii a reușit să ocupe Buiumcekmedje. Lupta a reînceput dimineata și turcii au reușit să forțeze pe bulgari să-și părăsească pozițiile ocupate. Bulgarii au încercat un nou atac la Plaja, au fost însă respinși. În același timp artileria bulgară a deschis un foc violent la nord spre Dercos, au fost însă respinși și de aci. O ultimă încercare au făcut bulgarii la Hademkioi. Mai multe granate au căzut în această localitate, însă fără a face stricăciuni. Toate încercările bulgarilor au eșuat. Dacă armata turcă va mai putea rezista încă două zile atunci toate încercările bulgarilor de a rupe linia dela Ceatalgia vor fi zadarnice. Bulgarii sunt nevoiți să înceapă un asediu în toată regula. Preparativele artileriei bulgare vor dura încă 4—5 zile.

*

Sofia. — Semioficiosul „Mir” spune într'un prim articol, că holera nu poate să împiedece înaintarea Bulgarilor; Turcii vor fi alungați definitiv din Europa.

Speranțe de pace.

Sofia. — În cercurile conducătoare bulgare se manifestă un deosebit optimist în ceea ce privește încheierea păcii. Se asigură că în condițiunile pe cari le-a pus Bulgaria în numele ei și a statelor aliate nu este nimic exagerat și apoi, în cursul tratativelor, se vor putea introduce modificări cari să înlesnească o cât mai grabnică încheiere a păcii.

Este foarte posibil deci ca în curând ostilitățile să înceteze.

*

Viena. — (Telegramă dela coresp. nostru.) Dintr'o convorbire foarte importantă avută cu un înalt personaj politic, care s'a întors zilele aceste din Sofia, corespondentul D-voastre a

primit informația că în sufletul poporului bulgar, cu toate victoriile reputate de armata sa, se petrece o mare schimbare, care numai optimistă nu poate fi numită. Insufletirea pentru război a dispărut, făcând loc unei judecări mai reci, mai reale. La aceasta a contribuit în mare măsură împrejurarea că pierderile armatei bulgare sunt enorm de mari în raport cu numărul întregii armate, ceea ce a făcut o impresie foarte deprimată asupra opiniei publice bulgarești. Pe de altă parte lumea se'ntreabă dacă fructul victoriilor bulgare sunt vrednice de jertfele aduse. Toți încep a-și da seama că diferențele dintre Bulgaria și Turcia n'au fost de așa natură ca să nu poată fi aplanate pe cale pacifică.

Desfășurarea evenimentelor din Balcani i-ar fi adus Bulgariei cu timpul și așa o sporire a teritoriului pe care l-a ocupat cu armele, i-ar fi căzut ca un fruct copt în poală. Ministerul Gheșov d. e. a fost mai degrabă turcofil decât antiturc. Hotărârea de a intra în confederația balcanică și de a declara război este opera regelui Ferdinand care a lucrat la indemnul Rusiei. Din cauza alianței cu Sârbia Bulgaria se vede silită să renunțe la o parte însemnată din Macedonia, care-i locuită în majoritate de Bulgari, lăsând-o acum în posesiunea Sârbiei, ceea ce implică în sine un foarte probabil conflict între aceste două popoare. Din această schimbare a opiniei publice bulgare se poate conchide că Sârbia, în cazul unui conflict cu Austria, nu poate conta la ajutorul Bulgariei. De aici vine și moderarea actuală a Sârbilor, cari, de altfel se bucură de protecția Rusiei, ceea ce nu se poate spune însă și de Bulgaria.

Generalul Kuropatkin ia comanda armatei bulgare dela Ceatalgea.

Constantinopol. — Circulă știrea că generalul rus Kuropatkin a sosit în cartierul general bulgar, urmând a lua comanda armatei bulgare dela Ceatalgea.

România și Bulgaria.

Viena. — În delegațiunea austriacă profesorul Masaryk înfățișează în modul următor chestiunea româno-bulgară:

Problema româno-bulgară este foarte spinosă căci dacă ar izbucni un război între cele două regate, Rusia ar avea prilej să intervină fără să se ocupe de tripla alianță. Ceea ce ar fi foarte primejdios pentru Austria.

*

Paris. — Corespondentul din București al ziarului „Le Temps” scrie:

Se spune că guvernul bulgar ar fi dispus să dea Silistra României dar ar voi ca această cesiune să aibă loc în urma unei conferințe europene ca să nu existe opinie publică bulgară care e ostilă ori cărei pierderi teritoriale, în urma unui război victorios. Aceste știri le dau sub toată rezerva.

*

Paris. — Corespondentul din Petersburg al aceluiaș ziar telegrafiază:

E sigur că revendicările românești cari privesc rectificarea frontierei româno-bulgară vor fi rezolvite în mod favorabil pentru amândouă părțile. Români, se spune, nu vor inzista să ocupe o parte din teritoriul bulgar căci aceasta nu ar fi pentru ei o ameliorațiune din punct de vedere strategic. Dimpotrivă, aceasta ar fi pentru ei punctul de plecare pentru noi complicațiuni cari ar crea un iredentism în Dobrogea.

Frankfurt. — Un ministru bulgar, a declarat corespondentului lui „Frankfurter Zeitung” cu privire la cererile României, cele ce urmează:

Până acum România nu ne-a comunicat nimic privitor la cererile sale. Se vorbește numai despre o îndreptare a frontierei colțuoase dela Silistra spre est. De rupe de teritoriu nu poate fi vorba. În schimb suntem gata să dăm în orice chip și mod toate garanțiile cerute de România pentru a asigura durabil interesele sale din Dobrogea sau de altfel. Vroim să mergem și mai departe și să creăm condițiuni pentru o alianță durabilă cu România”.

Lupta dela Alessio.

Rjeka. — Răniții transportați aci povestesc despre lupta de Luni dela Alessio că turcii au fost bătuti și ar fi pierdut 600 de morți și răniți. Muntenegrinii au avut 6 morți și 82 răniți. Tezaurul de război al dușmanului a fost capturat: s'au găsit 100.000 de coroane austriace. 8 soldați au fost făcuți prizonieri.

Orașul Scutari nu se predă.

Cetinje. — Comandantul garnizoanei din Scutari, Essad pașa, a comunicat regelui Nichita că nu va preda orașul nici chiar în urma unui ordin din Constantinople. Essad pașa a declarat că e hotărât să continue războiul.

Tratativele româno-bulgare.

Sofia. — Guvernul bulgar a început tratative oficiale cu guvernul român. Însărcinatul guvernului bulgar din Sofia a și plecat la București pentru a afla dorințele guvernului român.

Cu ocazia vizitei lui Daneff la Budapesta, contele Berchtold i-a comunicat în linii generale dorințele României cu privire la rectificarea graniței. Cu această ocazie contele Berchtold a spus că dorințele României sunt pe deplin justificate. În urma raportului lui Daneff, regele Ferdinand s'a decis să trimeată un delegat la București. Acum câteva zile o rudă a regelui Ferdinand a conferit cu regele Carol al României asupra dorințelor guvernului român.

Cabinetul Gheșofi nu s'a pronunțat până acum asupra pretențiilor României.

Sunt speranțe că o înțelegere în această chestie nu va întâmpina greutăți.

Ravagiile holerei.

Constantinopol. — Holera ia proporții îngrijitoare la Stefano. Hotelurile din Pera sunt pline de refugiați. Numărul marelor puterilor debarcați la Constantinopol este următorul: Austria 180, Franța 400, Rusia 600, Anglia 750, Germania 360, Spania 120, Italia 300, România 50, Olanda 50.

*

Belgrad. — Printre prizonierii albanezi din Belgrad s'au ivit mai multe cazuri de holeră.

Sârbii și drepturile consulilor.

Viena. — Cu privire la hotărârea luată de guvernul sârbesc privitor la consulii străini aflați pe teritoriile ocupate de sârbi, „Politische Correspondenz” află din Belgrad că libertatea de mișcare ce fusese restrânsă până aci de către autoritățile militare a fost din nou concedată consulilor dar drepturile consulilor având de bază capitulațiunile existente în Turcia, rămân desființate și pe viitor.

Atitudinea Rusiei.

Berlin. — Corespondentul ziarului din Petersburg al ziarului „Vossische Zeitung” telegrafiază: Soldații, cari între împrejurări normale ar fi trebuit să fie concediați pe la înce-

ELEVATOARE

Afară de cartel.

PENTRU ORICE TREBUI-
NTE ȘI EXPLOATARE.

Fabrică principală:
Hamburg.

MERTENS JÁNOS

BUDAPEST VII. bulev. József 30-32.

Telefon. 142—49. Telefon. 142—49.

putul lui Noembrie, deși termenul de concediere e 14 Ianuarie, de prezent ministerul de război îi va reține încă în serviciu. E vorba de 400,000 oameni, cari, dacă sunt reținuți încă în serviciu, nu înseamnă că se va urca efectivul armatei rusești, deoarece recruții deabia intrați în serviciu nu sunt luați îndată în contingentul soldaților instruiți. Concentrări de fapt s'au făcut, dar numai în măsură mică și pregătiri militare s'au făcut numai într'atâta că în cercurile militare de sud-est au fost adunate cantități mari de munițiuni și alimente umplându-se toate magazinele.

Victorie bulgară..

Sofia. — Agenția telegrafică bulgară anunță: Bulgarii au ocupat ieri Malgara și Dedeagaci.

Juni-turci persecutați.

Constantinopol. — Au fost arestați foștii miniștri juni-turci Hadsî Ali, Nedsim Eddin Kaladasian, fostul guvernor din Ismidî Kiazim și fostul secretar general al senatului și fost președinte al clubului june-turc din Smirna, Mustak. Fostului ministru Talaat i-a succes să evadeze.

Vase de război rusești în Constantinopol.

Odesa. — Vapoarele „Petersburg” și „Vorones” aparținătoare flotei voluntare rusești la ordinul primit din Petersburg iac pregătiri a pleca la Constantinopol și a se pune la dispoziția ambasadei rusești de acolo.

Asquith despre război.

Londra. — Primul ministru Asquith a ținut un discurs la Nottingham, declarînd, între altele, următoarele:

Atitudinea țării noastre și a celorlalte mari puteri — după cât sunt eu informat — nu s'a schimbat. Ne străduim să împiedecăm vărsarea de sânge și mai departe între părțile beligerante și mai mult terenul unui eventual conflict. Pentru mai mult terenul unui eventual conflict. Pentru aceasta își dau silința și celelalte puteri.

Sofia. — Agenția telegrafică bulgară anunță: Bulgarii au ocupat ieri Malgara și Dedeagaci.

Moștenitorul Francisc Ferdinand la Berlin.

— Intrevederile din capitala Germaniei. —

Moștenitorul austro-ungar, Francisc Ferdinand a sosit ieri la Berlin, unde va petrece mai multe zile ca oaspele împăratului Wilhelm II. Vizita aceasta e de cea mai mare importanță politică și în consecință e urmărită cu tot interesul de lumea diplomatică a Europei. Moștenitorul va avea mai multe întrevederi cu împăratul Wilhelm, cu cancelarul german și cu alți conducători politici și militari din Germania. Așa că scopul călătoriei sale în nici un caz nu e o simplă vânătoare cum s'a spus în mod oficios, ci e clar că la întrevederile acestea se vor lămurii chestiuni de cea mai mare importanță pentru raporturile Germaniei cu monarhia noastră.

Trenul moștenitorului a sosit la Berlin ieri la orele 10 și 20 m. a. m. La gară l-a primit însuș împăratul Wilhelm, însoțit de o aleasă suită în frunte cu mareșalul Kassel și cancelarul Bethmann Hollweg. La orele 11 clironomul a azistat la depunerea jurământului din partea recruților și apoi la dejunul imperial. După amiază la ora 2 împăratul Wilhelm și moștenitorul Francisc Ferdinand, dimpreună cu in-

treaga suită, au luat trenul spre Springe, unde s'a aranjat o frumoasă vânătoare.

Presă germană scrie și comentează pe pagini întregi vizita moștenitorului nostru la Berlin, rețace însă la ordin mai înalt, se vede, — momentul cel mai însemnat împreună cu această vizită: călătoria la Berlin a șefului statului nostru major, Scheuma, și întrevederile lui dese cu înaltele personalități politice și militare ale Germaniei. Fără multe explicații, vom înțelege că cu acest prilej generalul Schemua a trebuit să se întâlnească cu generalul Moltke, cu care a avut o lungă întrevedere. Evident că amănuntele acestei întrevederi n'au putut ieși în publicitate, dar toată lumea știe că obiectul convorbirii nu l-a putut forma, decât complicația internațională, prin care trece întreagă Europa în momentele de față.

Rusia face de două săptămâni pregătiri militare pe scară întinsă, concentrând trupe la hotarele dela sud și sud-vest. Și chiar dacă aceste pregătiri ar avea numai caracter demonstrativ, ele nu pot fi îndreptate decât în contra monarhiei austro-ungare și prin urmare și în contra Triplei Alianțe. Intrevederile din Berlin au ca scop deci consolidarea alianței triple în fața amenințărilor colosului dela Nord.

CRONICA ȘCOLARĂ

Adunare învățătoarească.

— Corespondență specială, —

Despărțământul Bia-Sânămărtin al „Reuniunii învățătorilor gr.-cat.” din arhidieceză și-a ținut adunarea generală de toamnă la 19 Nov. st. n. în frunțașă comună săsească Jidvei.

De când în fruntea acestui despărțământ a ajuns neobositul învățător Demetriu L. Todoran, în rândurile învățătorimeii din aceste tracte se observă o nouă viață.

Se remarcă și de data aceasta interesul viu al învățătorilor, căci s'au prezentat în număr aproape complet.

După terminarea punctelor din program, s'a început o vie discuție asupra temei: „Cum s'ar putea propune mai cu succes limba română în școlile populare”. Cu mare bucurie am ascultat expunerile instructive ale valorosului nostru confrate Toma Cociș. Se întreprinde o nouă colectă între cei prezenți în favorul orfelinatului încasându-se 14 cor. Astfel suma totală colectată de acest despărțământ e peste 200 cor.

Cu mare mulțumire sufletească pot afirma, că învățătorimea acestui despărțământ, conștie de chemarea sa impusă de interesele neamului, în zbuiciumul de a afla mijloacele pentru satisfacerea îndatoririlor multiple, a întâlnit un bun părinte și un sincer și iscusit tovarăș de drum în persoana domnului protopop Iosif Lita.

S'a constatat și de data aceasta faptul că nici la adunarea aceasta preoțimea acestor tracte n'a luat parte, dovedind astfel puținul interes ce are față de chestiunile școlii, cari totodată sunt chestiunile de viață ale neamului.

Dorim alte perspective!

Vasile Abușianu,
învățător.

— „Românul” se găsește de vânzare la chioșcul de ziare dela gara căilor ferate a statului (Staatsbahnhof) din Viena.

INFORMAȚIUNI

Arad, 23 Noembrie 1912.

„Numai una”.

Duminică noaptea, cu ocazia serbărilor din Arad, în vasta sală dela „Crucea albă”, după pauza cea mare, lumea lărmuia în jurul meselor pline, un neastâmpărat avânt de tinerete și de voie bună se simțea în toată încăperea ceea care vuia de sutele de glasuri, de clinchetele de păhare, de glumele însoțite de risete și de strigătele chelmerilor grăbiți. Numai la o masă dintr'un colț al sălii se auzia plânsul înăbușit al unei vioare, întovărășit de gemetele unei gurdune. La masa ceea, încunjurat de vre-o câțiva oaspeți, ședea „măestrul” și asculta îngândurat „Doina lui Stroescu”. La ce se gândia? Nu știm, însă părea că se simte străin în mijlocul acestei lumi vesele, care se gândia numai la dans și la distracție. Atunci din toată larma aceea de glasuri felurite, din tot zgomotul acela confuz de farfurii izbite, de sticle și de butelii desfundate se desprinseseră încet-încet acordurile unui cântec duios care părea că vine din mari depărtări, ca niște glasuri ale tineretei depărtate, și valurile cântecului, care se deslușia mereu, începură să plutească pe deasupra oaspeților veseli, ștergându-le zămbetele de pe buze și veselia din priviri, și ajunseră și la masa la care ședea „măestrul”:

„Pe umeri pletele-i curg râu,
Mlădie ca un spic de grâu”...

Cu ochii înrouați măestrul asculta poezia sa, o parte din povestea tineretei sale trecute, iar publicul, care până atunci nu-l observase că se află în sală își întoarse deodată privirile pline de căldură și de dragoste spre dânsul, spre autorul „Dușmancelor”, al „Nunței Zamferei” și al „Mortii lui Fulger”, și privirile acestea-l învălură ca 'ntr'o mreață de nemărginită iubire și admirație, pe el, care ne-a desfătat tineretele, pe ale cărui versuri am plâns și am răs atâția și de atâtea ori. Cântecul se potoli, iar în sală se făcu un moment liniște... o liniște care premerge furtunei, căci ea o furtună de sute de glasuri, de aclamații frenetice, de ovații de simpatie se ridică la adresa măestrului, care uluit, surprins de manifestația aceasta neașteptată se ridicase în picioare și aștepta cu pocalul în mână ca să se potolească larma, dar larma părea că n'are să mai înceteze. „Vă mulțumesc din inimă pentru dragostea ce mi-o arătați. V'aș vorbi mai mult, dar sunt în țară străină, și nu pot!” Atâta a putut vorbi. Dar s'a înșelat, nu era în țară străină. I-o spuneau ovațiile cele viforoase, i-o dovedeau batistele ce fluturau, i-o mărturisea mulțimea aceea, care de patru ori se sculase în picioare și-l aclama ca cuprinsă de o frenezie nebună, i-o mărturisea acea manifestație de dragoste, spontană, de care numai puțini au parte în viața lor. A trebuit să treacă multă vreme până ce s'a potolit furtuna ceea de glasuri, până s'a liniștit mulțimea oaspeților și s'au stăns ultimele acorduri din „Numai una”...

Obscurantism și progres.

Cât de neschimbată e totuși starea de lucruri în omenirea noastră, cu toate transformările aparente la cari suntem supuși. Reflexia aceasta mi s'a impus cu vigoare, cetind statistica accidentelor de automobile cari au loc la Paris. Cifrele sunt de o elocvență atroce. Aruncați, vă rog, o privire asupra tabloului statistic de mai jos. El vă va indica, după cum am spus, accidentele survenite între anii 1901 și 1911 în orașul nostru:

Anii	Morți	Răniți	Totaluri
1901	95	13.127	13.222
1902	122	13.258	13.380
1903	134	14.401	14.535
1904	127	13.842	13.969
1905	149	15.411	15.560
1906	182	16.082	16.264
1907	225	16.765	16.990
1908	234	19.496	19.730
1909	229	18.854	19.083

„Să nu vinzi scump, dar să târguești ieftin”.
Acesta este secretul succesului nostru.

Cul îi trebuie dar
mobile frumoase, ieftine
și bune

Se 223—100

Să cerceteze pe

Székely és Réti

fabricanți de mobile

Marosvásárhely, Széchenyi tér nr. 47

Chiar în interesul lui propriu.

Alegere mare în trusouri pentru mirese.

Vânzare în rate fără ridicare de pret.

ROMANUL ZIARULUI „ROMÂNUL”

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMAN)

Trad. de Senior

(174)

— Urmare —

Și el cu mâna lui Costanjoglo nu pachet de bilete de bancă murdare, care îl scoase din sân; Costanjoglo luă pachetul și îl trecu, foarte rece și fără a număra, într'unul din buzunarele pulpei surtucului său.

„Hm! făcu foarte încet Cicikof; ăsta se poartă cu biletele de bancă ca cu o basma!”

Costanjoglo, peste un moment, se arătă în pragul salonului. Cicikof fu isbit și mai mult, văzându-l deaproape, de părleala feței lui, de expresia vie a căutăturei sale și de un colorit al feței propriu celor născuți în țări de sud. El nu era de origine rusească; singur nu știa de unde veniseră străinii lui, și se sinchisea prea puțin de arborele lui genealogic, judecând că posesiunea probelor nu face niciodată costul cercetării, și că atari documente nu sunt de nici un folos în agronomie. Se socotea ca Rus și încă bun Rus, până într'atâta că în materie de limbă, el nu știa decât rusește.

Platonf prezentă pe Cicikof, iar acesta avu de îndată îmbrățișarea de bun venit.

„Dragă Constantin, vei ști că, spre a-mi alunga tristețea mea fără cauză, ori, de voiești, ipocondriamea, zise Platonf, am hotărât să străbat mai multe guvernamente. Și iată tocmai Pavel Ivanovici care mi-a propus să-l însotească, în ideea pe care o are că acesta mi-ar face bine.

— Minunat! zise Costanjoglo...

Apoi adresându-se politicoșului Cicikof el adăogă:

„Și unde socotiți să mergeți mai întâi?”

— Vă voi mărturisii, zise Cicikof înclinând cu grațiozitate capul pe umărul drept și mângâind brațul fotoliului, că acum călătorește nu atât pentru afacerile mele ori pentru plăcerile mele cât pentru a îndatora pe o altă persoană pe care nu văd un inconvenient s'o numesc aici. E generalul Betrișef, un om excelent, care e pentru mine, ași putea zice, mai mult decât un prieten, și care m'a rugat să merg în locul lui să cercetez pe câțiva din rubedeniile sale. Pe de altă parte eu găsesc în această plăcere și un avantaj într'un sens oarecare: fără să mai vorbesc de punctul de vedere igienic de evita inconvenientele unei vieți prea sedentare, eu susțin că lumea este, după cartea pe care o recomandă biserica, cartea conținând știința pe care face s'o studieze omul temeinic și prin practică.

— Da, e bine să meargă cineva puțin prin țară să cerceteze prin sine însuși câteva colțuri necunoscute.

— Observația d-voastră e de o perfectă justeță; a cerceta prin sine însuși colțurile acestea și altele, asta-i în adevăr și... veritabilul un lucru foarte bun; cineva trebuie... să meargă să vadă lucrurile acestea pe cari, fără a le deplasa nu le-ar fi văzut, să întâlnească oameni rețrași de tot, pe cari nu i-ai fi întâlnit măcar aiurea; și adesea convorbirea cu ei valorează grămezi mari de aur. Astăzi, spre pildă, n'ma eu unul din noroacele neprețuite, aceea de a recurge la d-voastră, prea stimatul meu Constantin Feodorovici... instruiți-mă, stingeți setea pe care o am pentru orice adevăr interesant; voi culege dulcile voastre cuvinte ca mana cerească.

— Să vă instruesc pe d-voastră! cum asta, și despre ce? zise Costanjoglo cu uimire mare; eu sunt un dascăl prea slab, eu care am primit o educație de două parale.

— Invață-mă înțelepciunea, prea onoratul meu, înțelepciunea. Înțelepciunea care constă esențial, în Rusia, în marea artă de a mania, cum faci d-ta, căruia economiei rurale, arta de a ameliora un domeniu trăgând dintr'însul un venit sigur, arta de a crea prin inteligența sa o avere nu imaginară, ci reală, împlinindu-și prin însăși fapta datoriiile sale de cetățean, și meritând astfel respectele compatrioților săi.

— Am să vă spun tot ce e de făcut... Rămâneți mâine ziua întreagă la mine, vă voi arăta tot ce e de făcut și vă voi aplica tot ce veți voi, zise el

dupăce privi cu competență pe Cicikof în care credea a zări oarecari dispoziții fericite. Veți vedea cât e de simplu totul, veți recunoaște că nu-i aici mare înțelepciune, nici știință adâncă.

— Da, da, rămâneți, zise doamna; și adresându-se fratelui său, ea adăogă: „Nu te las să pleci mâine. Nime nu vă zorește... așa dar, rămâi, s'a hotărât.

— Eu mă pun cu totul la dispoziția lui Pavel Ivanovici.

— Voiu rămânea cu foarte mare plăcere; numai cât că am de văzut, tocmai pe aici prin împrejurimi cred, pe o rudă, a generalului Betrișef, pe un anume colonel Kochkaref.

— Kochkaref? ei da, e nebun!

— Tocmai; n'aș merge eu de altfel cât despre mine; dar asta ar însemna să neîndatorez pe general, care-i un prieten intim vedeți d-voastră, și față de cari am oarecari mici îndatoriri.

— Ei bine, știți ce-i de făcut? Costanjoglo; duceți-vă, nu-i zece verste de aici; caleașca mea e prinsă gata sub șoproș; dacă plecați acum chiar, sunteți înapoi pe vremea ceaiului.

— O minunată idee! strigă Cicikof prinzându-și capela, și, fără alta ceremonie, el se repezi în curte.

Nu era vorba decât de o excursie de câteva ore, căci nu te oprești de fel în fața unui nebun, când ești preocupat cu totul de grija să studiezi înțelepciunea.

(Va urma.)

Noutăți literare.

— Editura „Librăriei Naționale S. Bornemisa. —

„Librăria Națională” S. Bornemisa a început, pe lângă mari jertfe materiale, să publice o serie de scrieri alese, menite a pătrunde în casele românești ca aveau cărți sănătoase și de-o incontestabilă valoare literară. Din aceste scrieri, pe cari le recomandăm cu toată dragostea publicului românesc, până acum au apărut următoarele:

1. **Ioan Agârbiceanu: Schițe și povestiri. Prețul coroane 2.—** Acesta e cel mai nou și cel mai ales volum al puternicului prozator ardelean, care a împodobit până acum cu atâtea volume de valoare literatură noastră. Domnul Ion Agârbiceanu e de altcum în destul de cunoscut publicului nostru, ca să mai fie nevoie să atragem deosebit luarea aminte a publicului asupra oricărei cărți a sa. E azi cel mai cetit scriitor ardelean atât în România cât și în Ardeal, căruia i-a succes în urma marelui său talent să fie pretutindeni recunoscut și apreciat. Volumul „Schițe și povestiri”, care are peste 300 de pagini, mai are însă o mare calitate: e cel dintâiu volum al autorului, în care s'a publicat cele mai succese piese literare, alese de însuș autorul. O parte din bucățile din volum sunt aproape absolut necunoscute publicului nostru, fiind ele publicate pentru prima oară în „Viața Românească”, care e oprită a trece granița țării noastre.

2. **Liviu Rebreanu: Frământări. Prețul cor. 1.50.** Autorul acestui volum e un talentat scriitor din generația mai nouă, de origine din Ardeal, care a trecut în România, publicând scrierile sale mai ales în „Viața Românească” și în alte reviste de seamă de dincolo. E mult apreciat mai ales în urma talentului său, care-l ajută să aștearnă pe hârtie stări sufletști grele și să dea personajelor întotdeauna o culoare bogată și nimerită. Subiectele și le alege mai ales din stratul de jos al societății și aduce înaintea noastră tipuri dela țară, figuri mărunte din viața orașelor: pe „golani”, în cari condeul lui subtil află întotdeauna ceva de poetizat și de zugrăvit. Volumul „Frământări”, e cel dintâiu volum al autorului, pe care „Librăria Națională” S. Bornemisa l-a edat cu toată nădejdea, că publicul nostru va ști să aprecieze și să încurajeze pe un talentat scriitor tânăr, așa după cum o fac aceasta și alte popoare culte din Apus.

3. **Victor Eftimiu: Poemele Singurătății. Prețul 2 coroane.** Autorul neîntrecutei piese „Însiră-te mărgărite” ne dă sub titlul acesta un elegant volum de poezii, scrise într'o formă din cele mai succese și într'o limbă ușoară, cum dela Vasile Alexandri încoace nu s'a prea scris. În lirismul dulce alui Victor Eftimiu se îmbracă într'o aleasă haină literară cele mai subtile sentimente, cari au o notă proprie: duioșia subtilă și o formă poetică din cele mai sonore. Astăzi Victor Eftimiu

e unul dintre puținii scriitori fericiți, ale căruia scrieri sunt, mai ales în România, cele mai gustate și mai cu drag cetite. Pentru noi e o mândrie, că autorul activității literare și-a început-o la noi în Ardeal, sub mâna conducătoare a lui Octavian Goğa, în „Țara Noastră”.

4. **Alexandru Ciura: Amintiri. Prețul cor. 1.60.** Cel mai gingaș prozator al nostru din Ardeal, ne dă în volumul acesta un șir întreg din dulcele și duioasele sale amintiri din copilărie, despre oameni și locuri din țara moților. Scrise într'o limbă aleasă și plină de poezie, ele procură în clipe de repaos cele mai plăcute momente sufletului, care caută într'adevăr plăcere și distracție în cărți. Volumul dlui Alexandru Ciura la apariție a fost salutat de „Viața Românească”, și de toate revistele, cari s'au ocupat de el, cu cele mai călduroase vorbe, ca cea mai de seamă noutate literară.

5. **„Almanahul scriitorilor dela noi”. Prețul cor. 1.60.** Această carte în felul ei e o mică istorie literară a tuturor scriitorilor ardeleni azi în viață. Cuprinde fotografia, biografia și datele bibliografice alor 46 de scriitori născuți în Ardeal și o bucată literară inedită de-a fiecareia din acești scriitori. Ca o ilustrare a întregii noastre vieți literare, la urmă dă în faximil capul tuturor ziarelor și revistelor românești dela noi, și pe scurt istoricul acestora dela înființare, relevând la foile politice și pedepsele ce-au avut să le îndure acestea pentru lupta lor pe terenul politicii naționale.

6. **Ermil Borcea: Versuri flusturate. Prețul 60 bani.** Domnul Ermil Borcea e azi singurul nostru umorist de seamă care ca redactor al revistei umoristice „Bobâr-nacii”, dă dovezi de un talent umoristic plin de vervă. Volumul „Versuri flusturate” are pagini umoristice pline de spirit, cari îți procură adevărată plăcere citindu-le.

7. **„Cele mai frumoase”. Prețul 60 bani.** E un dragălaş volum de poezii populare aranjat cu multă îngrijire, care merită să stea pe masa oricărui inteligent, care află farmec în versurile dulci și fermecătoare ale poporului nostru. Poeziile sunt împărțite după felul lor de-a fi: de dor, de dragoste, de jale, de bătaie de joc, cătănești, blăstămuri etc.

— Tot în editura „Librăriei Naționale” S. Bornemisa au mai apărut două tablouri naționale în colorii, cari reprezintă scene din istoria neamului nostru. Acestea sunt:

1. **„Intrarea lui Mihai Viteazu în Alba-Iulia la 1599”,** în mărime de 47x59 cm., reproducere după tabloul original care fusese pe vremuri în posesiunea unui episcop gr. cat. Tabloul reprezintă scena, când marele voevod Mihai Viteazu însoțit de generali și de ostași, intră pe poarta din dos a cetății Bălgradului. În poartă îl așteaptă episcopul romano-catolic, în odăjdii de sărbătoare, salutându-l ca pe noul stăpân al Ardealului. Prețul franco recomandat e cor. 2.75.

2. **„Capul revoluției țărănești din 1784”: Horia, Cloșca, Crișan.** Tabloul dă fotografiile în colorii ale eroilor noștri din această revoluție, reproduse după fotografia picturilor din muzeul Bruckenthal. Mărimea tabloului e 45x65 cm. Prețul franco recomandat e cor. 2.75.

— „Librăria Națională” S. Bornemisa roagă pe onoratul public românesc să binevoiască a o sprijini în ținta ce-o urmărește, comandând aceste scrieri alese și tablouri naționale. Comandele să se adreseze la oricare librărie, ori direct la „Librăria Națională” S. Bornemisa, Oraștie—Szászváros.

— Pentru porto să se trimită 10—20 bani de-o carte.

(Li 562)

Abonați

„POCĂIȚII”

Cea dintâi lucrare românească asupra ac stei secte, provăzută cu indice și registru biblic. La orice întrebare deschizi cartea și afli răspunsul!...

Preților! Aveți predicile gata împotriva pocăiților!

Manual indispensabil. Abonament la autor: până în 10 Noemvrie st. v. 2 cor. + 10 fil. porto. A se adresa la:

(Ba 563—3)

Dr. Nicolae Brânzău,
paroh în Vulkán.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

OMEGA

sunt cele mai bune și mai
precise oroloage.

Se capătă la toți ceasornicarii
mai de seamă. (Du345-12)

Manuale folosite și noi

pentru toate institutele de învățământ precum și hârtie și recvizite de scris se capătă cu prețuri ieftine la librăria **Pichler Sándor**, Arad Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1. (Pi 307-100)

Câteva cuvinte asupra boalelor secrete!

E trist, — dar în realitate adevărat că în vremea de azi e bătătoare la ochi mulțimea acelor oameni, a căror sânge și sucuri trupesti sunt atrofiate și cari în urma ușurinței din tinerețe și prin deprinderi rele și-au sdruncinat sistemul nervos și puterea spirituală. E timpul suprem ca acestei stări îngrozitoare să se pună capăt. Trebuie să fie cineva care să dea tinereții deslășiri binevoitoare, sincere și amănunțite în tot ce privește viața sexuală — trebuie să fie cineva cărnia oamenilor să și încredințeze fără teamă, fără sfială și cu încredere necazurile lor secrete. Dar nu e în deajuns înăa a destăinui aceste necazuri ori și cui, ci trebuie să ne adresăm unui astfel de medic specialist, conștiințos, care știe să dea asupra vieții sfaturi bune sexuale și știe a ajuta și morburilor ce deja eventual există, atunci apoi va înceta existența boalelor secrete.

De o chemare atât de măreață și pentru acest scop e institutul renumit în toată țara al Dr.-ului **PALOCZ**, medic de spital, specialist (Budapesta IV. Muzeum Körut 13. unde pe lângă discreția cea mai strictă, primește ori cine (atât bărbații cât și femeile) deslășiri asupra vieții sexuale, unde sângele și sucurile trupesti ale bolnavului se curăță, nervii i-se înăresc, tot organismul i-se eliberează de materiile de boală, chinurile sufletesti i-se liniștesc.

Fără conturbarea ocupațiilor zilnice dr. **PALOCZ** vindecă deja de ani de zile repede și radical cu metoda lui proprie de vindecare, chiar și cazurile cele mai negleșite, ranele sifilice boalele de țevă, bășică, nervi și sira spinării, începuturile de confuzie a minții, urmările onaniei și ale sifilului, erecțiunile de spaimă, slăbirea puterii bărbătești (impotența), vătămurile, boalele de sânge, de piele și toate boalele organelor sexuale femeiești. Pentru femei e sală de așteptare separată și eșire separată. În cazurile acestea, de departare nu este piedică, căci dacă cineva, din orice cauză, n'ar putea veni în persoană, atunci i-se va da răspuns amănunțit foarte discret prin scrisoare (în epistolă e de ajuns a se înlătura numai marca de răspuns). Limba română se vorbește perfect. După încheierea curei, epistolele se ard, ori la derință se retrimit ficăruia. Institutul se îngrijește și de medicamente speciale. Vizitele se primesc începând dela 10 ore a. m. și până la 5 ore p. m. (Dumineca până la 12 ore a. m. Tratament și cu **Ivar Ehrlich 606**.

Adresa: Dr. **PALOCZ**, medic de spital, specialist în Budapesta, dela 1 Noemvrie IV., Muzeum-körut 13.

Schimbare de hotel.

Am onoare a aduce la cunoștința on. public. precum și cunoșcitorilor prietenilor, că am cumpărat

Hotelul—Savoy și restaurantul

din Budapesta, VIII. bulev. Iózsef nr. 16

Săli speciale pentru bancheturi și nunți. Seara concertează orchestra lui Kurina Stm. Roagă binevoitorul sprijin.

Farkas Vinoc, proprietar.

Directorul hotelului „Stefania”, și a cafenelei „Quarnero”, din Abbazia și proprietarul cafenelei „Simplon”. (E 382-10)

Vânzare de altoi de viie și altoi de pomi.

Cine dorește să aibă viie sănătoasă, ieftină și durabilă, precum și pomarie onobilă și durabilă să se adreseze cu încredere lui

Vityé Miklós

cea mai bună și mai conștiințos condusă pepieneră de viie și de pomi din Ungaria, **OSCSANÁD**, comit. Torontal unde se vinde cantități mari de altoi cl. I. cu rădăcini, pomișori și altoi netezi pentru vinuri de deșert și pentru soiuri de deșert, vițe americane netede și cu rădăcini. Soiuri special pentru filegori. Altoi excelenți și nobili de meri, peri, cireși, vișini, caisini, perseci, pruni, ringuloți și nuci.

Mare asortiment de trandafiri nobili. Galite de Orpington 3 milioane de bucăți. Se primesc anunțuri de comenzi pentru toamnă și primăvară.

Catalog ilustrat și de prețuri gratis și franco. He 532-18

Prăvălia românească

de coloniale și delicatose a lui

George Ștefu

din Arad, strada Deák

Ferenc 7. (în față cu „Librăria diecezană”) are

Telefon pentru oraș și provincia:
Nr. 881.

(Se 549-10)

Gratis

nu doar pentru prețuri foarte ieftine poți să cumperi cele mai bune oroloage, oroloage cu pendul, de părete și deșteptătoare, precum și bijuterii de aur și argint și articlii optici

STROBL JOZSEF

ceasornicar și giuvaergiu

LUGOJ, strada **Bonnaz** numărul 7.

Pentru orice fel de reparări și cumpărări de oroloage ofer garanță. (S 363-30)

Pentru sezonul de toamnă și iarnă.

Costume engleze pentru dame, precum și tofelul de haine de stradă, toaleto de :: teatru; execută elegant și modern ::

PATAKI F.

atelier modern de croitorie pentru dame.

TIMIȘOARA—FABRIC
(Temesvár-Gyárváros) Fútca 11.

(Pa 483-)

Radó Gyula

magazin de pardesiuri pentru dame

ARAD

Au sosit

noutăți de

toamnă și

de iarnă,

asortiment bogat:

Raglance engleze,

Pardesiuri moderne pentru dame,

Paltonașe de plisă,

Pardesiuri Brocca,

Paltoane pentru teatru,

Blane engleze,

Pardesiuri de lână,

Costumuri engleze,

Paltoane pentru fete,

Pardesiuri pentru copii,

Talii moderne,

Halaturi, jupoane, mod.

Haine și talii de doliu.

Prețuri fixe. Telefon 238.

(Ra 531-10)

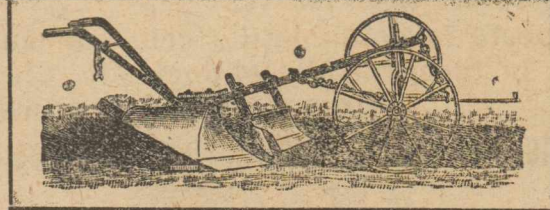
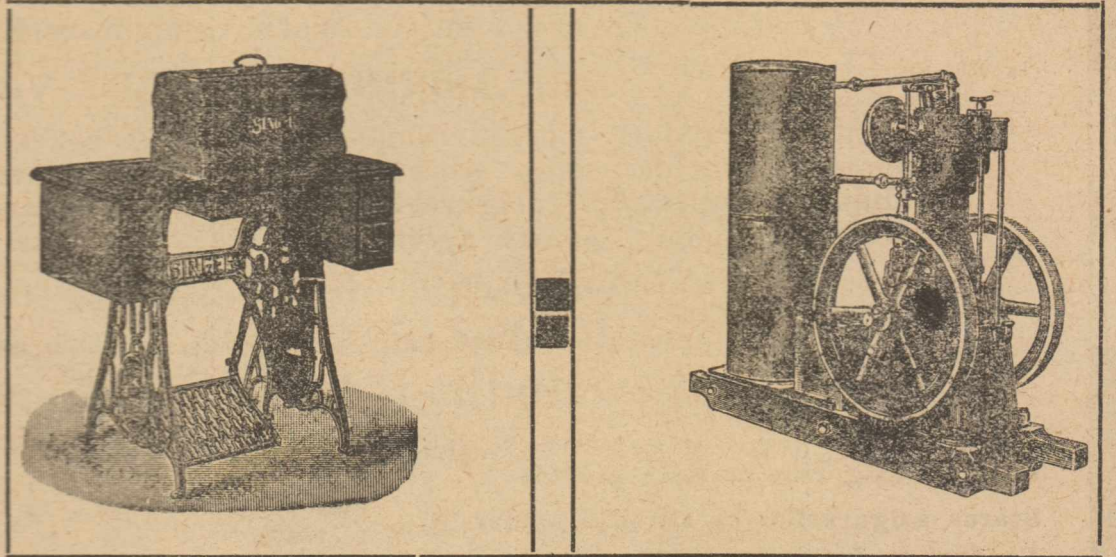
MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5—6. Telefon nr. 608.

Atrag atențiunea on. public asupra marelui meu magazin de totfelul de mașini agricole cum sunt: mașini de sămănat, treerat, pluguri grape, preșuri, și mori de struguri, mașini de cusut.

Mai departe reconstruez tot felul de Locomobile să umble singure.

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 188.

Post sparcassa ung. 29,348.

Banca generală de asigurare

societate pe acții în
Sibiu — Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de instituttele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI” și PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII”.

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbaiii de încredere ai societății. — Prospecte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca revizitori buni și cu legături — pot fi primite oricând în serviciul societății!

„Banca generală de asigurare” dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cel interesat să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare” DIRECȚIUNEA: SIBIU—NAGYSZEBEN (CASA „ALBINA”) AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD. BÉ KES, CSANÁD, BIHOR, TIMIȘ, TORONTÁL, CARAȘ—EVERIN **Arad str. Jozsefföherceg nr. 1** (lângă Banca „Victoria”).
(Ba 240—156) Telefon nr. 850

Institut de asigurare ardelean

„TRANSSYLVANIA” SIBIU, str. Cisnădiei 5.

Edificiile proprii.

Asigurări împotriva focului,

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile, etc. pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții.

(Ta 239—52)

Asigurări asupra vieții

(pentru învățatori și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela așezămintele confesionale cu avantagii deosebite), pe cazul morții și cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe spese de înmormântare.

Asigurări de accidente corporale,

contra infracției (furt prin spargere), și alte nenorociri întâmplătoare.

Asigurări contra grindinei (de piatră). Asigurări de pagubă la apaducte

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finele anului 1912.	K.	5,003.540 78
Capitale asigurate pe viață achitate	„	4,834.801 12
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1910	(foc	119,830.992—
	(viață	11,020.266—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	„	2,204.317—

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunii, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acvișiții, cari au legături bune, se primesc în serviciul institutului cu condiții favorabile.

Vânzarea ocazională!

Prețuri foarte ieftine!

Magazin de dantele Arad, str. Asztalos Sándor 4.

Nu dați ascultare reclamelor răsunătoare, fiindcă este în interesul d-voastre să cumpărați mărfuri bune și ieftine

Se vor pune în vânzare următoarele mărfuri ieftine:

Dantele dela 2 fil.	Năfrâmi de buzunar de batist pentru femei 20 fil.	Cămeși albe din șifon „R” pentru bărbați 1-98 cor.
Țesături de dantele dela 50 fil.	Tricouri de vară pentru copii 50 fil.	Cămeși de noapte din șifon R. 2-60 cor.
Gulere de dantele în orice fason.	Batist pentru scutirea corsetului 60 fil.	Pantaloni albi, croi francez, Köpper I, 2-80 cor.
Decoruri pentru haine, în orice execuție.	Jupoane de lister și elot cu crețele duble 3 coroane.	Gulere pentru bărbați, calit. I. 30 și 12 fil.
Cordele late, în orice culoare, 1 m. 60 fil.	Jupoane de mătăasă taft în orice culoare c. 7.	Manșete pentru bărbați „ ” 40 fil.
Ciorapi de mătăasă, mouslin în orice culoare, cor. 1-10.	Talii de mătăasă 6 cor.	Bretele în orice culoare 70 fil.
Ciorapi ordinari pentru femei 3 păr. cor. 1-—	Talii de batist cor. 2-40 fil.	Cravate de mătăasă p. bărbați 30 fil.
Ciorapi flour calit. I. 3 păr. cor. 2-40.	Halaturi de delin, execuție frumoasă 6—6-50 coroane.	Ploiere pentru bărbați și dame 2-80 cor.
Ciorapi cu vârgi pt. bărbați 3 păr. cor. 1-20	Cămeși pentru femei din șifon „R”. 1-60 cor.	Albituri fine pentru femei, acoperitoare de dantele pentru porturi, stori, draperii, covoare, linoleu.
Ciorapi pentru băieți, în orice mărime dela 30 fil.	Pantaloni pentru femei din șifon „R” 1-80 „	Mătăsuri tatft și messalin, dantele și țesături de dantele, asortiment foarte bogat.
Ciorapi de mătăasă pentru femei 4 cor.	Cămeși de zefir pentru turiști, execuție elegantă 2-60 cor.	Madeire brodate, corsete Reform etc. etc.
Mănuși de ață 40 fil.	Cămeși de zefir fără guler 2-80 cor.	
Mănuși lungi de mătăasă 3 cor.		
Mănuși de piele glacé lungi cor. 3-60 fil.		

==== Rugăm să vă convingeți fără obligamentul de a cumpăra. =====

Prețuri ieftine!

Telefon: 932.

[60 513]

Cu stimă: Magazinul de dantele (Csipkeáruház).

Atențiune! Mare asortiment de Madalra.

Mare asortiment de dantele și țesături de dantele.

1910	219	17.635	17.344
1911	236	18.179	18.415
Totalul general	1.952	177.040	178.992

Așadar, o sută șapte zeci și opt de mii, nouă sute nouă zeci și două de persoane călcate de vehicule în unsprezece ani — și aceasta numai la Paris. Nu vorbim de Franța întreagă; nu vorbim de celelalte orașe și țări civilizate, străbătute și ele de automobilul și derivatele lui, de acest copil mai tânăr al progresului, căruia oamenii i-au plătit și îi plătesc neîncetat tributul de sânge și de viați. Căci dacă am extinde calculele noastre, am ajunge la concluzii pur și simplu îngrozitoare; ele ne-ar micșora mult bucuria în progresele științei, precum și credința că pe zi ce trece geniul omenesc, prin contribuțiile lui, a reușit să rădească decese printre oameni.

Să nu ne închipuim nici odată așa ceva. Că în epocile mai puțin civilizate ale omenirii, ignoranța și barbaria moravurilor îngrămădeau hecatombe de cadavre, nimic mai adevărat. Ciurma, holera, banditismul, fanatismul și duelurile secerau în fiecare zi existente omenesti. Războaiele erau mai dese ca în ziua de astăzi. Pe mare, simplele corăbii cu pânze permiteau naufragii mult mai numeroase ca acum. Respectul vieții omenesti era nul. Epidemiile erau mai frecventate, fiindcă igiena nu exista. Însemnează toate acestea că morțile violente erau pe atunci mai dese ca acum? Nici de cum. Proportia a rămas aceeași.

Un statistician minuțios și care ar avea vreme de pierdut, ar stabili, sunt sigur, că pricinile morților violente printre oameni departe de a scădea, n'au făcut decât să-și schimbe aspectul. Astăzi epidemiile de ciurmă și de holera, cari secerau atâtea vieți în epocile de obscurantism, sunt îngrădite de știință. Dar știința a născocit pe de altă parte dramurile de fier și automobilele, cari fac victime nu mai puțin numeroase. Astăzi, duelurile ca deznodământ fatal au ajuns aproape un mit și viața cetățenilor în țările civilizate, putem spune că este sigură, grație măsurilor de ordine și polițienești. Ce să întâmplăm însă? Societatea luând asupra-și sarcina de a veghea asupra noastră, spiritul nostru de vigilență a scăzut, s'a redus la proporțiuni neînsemnate. Am renunțat în cea mai mare parte la exercițiile fizice violente cari dădeau strămoșilor noștri o așa de mare putere de rezistență organică. Și organismul nostru este, din această pricină, mai ijlav, mai susceptibil de anemie, mai predispus la boli. Ducem o viață tihnită în orașele mari, cu aerul rar, cu vântul plin de pulbere și de fum, în care microbii roesc cu miliardele. Trăim în apartamente înguste, nu facem aproape de loc exerciții, și tuberculoza, teribila tuberculoză ne păste și face ravagii printre noi. Este dovedit lucru că nici odată oamenii n'au perit atât de mult de nemilioasa boală, ca în zilele noastre. Oțica este considerată azi ca o chestiune socială de cel mai urgent interes — și după această definițiune putem judeca proporțiile acestui flagel.

Dar războaiele?... În evul mediu bunăoară și mai încoace, ele nici nu încetau. Astăzi războaiele s'au rărit. Și ce am folosit noi din aceasta? Înainte vreme numărul de morți și de răniți în urma bătăliilor celor mai crâncene, era rizibil față de acela al războaielor moderne, pornite cu instrumente de omucidere așa de perfecționate. Și dacă am socoti victimele războaielor din trecut și pe cele din prezent, pe o perioadă de cincizeci de ani bunăoară, am ajunge la același rezultat, cu toate că oamenii de demult se războiau de cel puțin 10 ori pe an iar cei de azi la zece ani odată. Dar unde se pomenea în trecut o așa de enormă ciocnire de masse ca în războiul franco-german dela 1870 de exemplu, ca în cel ruso-japonez și ca în cel din Balcani cari se duc în acest moment Europa? Vedeți dar că lucrurile se compensează.

Am vorbit mai sus, îmi pare de naufragii, și am spus că bietele corăbii din trecut se inecau cu mult mai ușor decât imensele și complicatele transatlantice moderne, aceste orașe plutitoare. Nimic nu este mai adevărat. Dar v'ați gândit dtră că tocmă micimea corăbiilor din trecut și mărimea vapoarelor din prezent fac ca proporția de pasageri înghițiți de valurile mării să rămână aceeași? Câți oameni puteau să conțină vasele de demult? De la treizeci până la o sută — și această

din urmă cifră îmi pare încă exagerată. Pacheboturile de astăzi transportă până la două mii de persoane și tinde mereu să transporte mai mult. Concluzia? În trecut, când accidentele pe mare erau mai numeroase, treizeci, patruzeci și chiar cincizeci de corăbii inecate, echivalua, în ce privește numărul victimelor omenesti, cu un singur naufragiu ca acela al Titanicului, bunăoară, ca al pachebotului Bourgogne sau cu o explozie ca aceea a cuirasatului „Liberté”. Și iarăși avem o compensație, o tristă compensație...

Simplă, obscură și sanguinară ca de demult, ori complicată și egoistă ca astăzi, viața umană prezintă la baza ei același fond de cruzime, de păcate, de nefericiri. Ciurma, holera, inchiiziunile deoparte, tuberculoza, drumurile de fer și automobilismul de altă parte, cu toatele dau aceleași procente de victime omenesti. Dar natura ne-a hărăzit în schimb, drept mângâiere, iluzia că prezentul este mai bun, mai generos decât trecutul. Și trăim, ne hrănim cu această iluzie, închidem ochii față de relele cari ne pasc, cari au păscut pe strămoșii noștri, cari vor păste desigur și pe aceia cari ne vor urma.

Sărmanul om!

Adrian Corbul.

Noul episcop al Lugojului. Ni se scrie: *Dupăcum s'a mai anunțat în „Românul”, Maj. Sa a binevoit să numească ca episcop al diecezei de Lugoj pe reverendisimul domn Valer Frențiu, actualul vicar al Hategului. Actul de numire va apare în numărul de mâne al monitorului oficial.*

Pentru „aeroplanul Ardealului”. Pentru aeroplanul „Vlaicu III” au mai contribuit următorii:

Dr. Alexandru Marta avocat Lipova	20.—
Dr. Nicolae Racoța medic Șeica-mare	20.—
Colecta din Cluj este următoarea:	
„Economul” inst. de cred. și ec.	50.—
„Vatra,” inst. de cred. și economii	50.—
Dr. Laurian German dir. de bancă	20.—
Dr. Simion Nemeș avocat	20.—
Vasiliu Ranta jude	20.—
Art. Mandel dirigent la „Transilvania”	20.—
Gavril Karsai proprietar	20.—
Dr. Ștefan Morariu adv. și soția Anița Bo-	20.—
hățiel	20.—
Dr. Iuliu Florian preot militar	20.—
Dr. Elie Dăianu protopop	20.—
Dr. Valentin Poruțiu avocat	20.—
Olga Vicaș n. Dragomir soție de medic	20.—
Dr. Iuliu Vicaș medic asistent la univ.	20.—
Victor Ilieș proprietar	20.—
Olivia Tilea soție de căpitan	20.—
Dr. Iuliu Poruțu avocat	20.—
Dr. B. Bașiota medic	20.—
Dr. Elie Câmpian medic militar	20.—
Dr. Amos Frâncu adv. dir. de bancă	20.—
Ladislau Papp asesor orfanal	20.—
Ioan Beres econom	20.—
Colecta tinerilor universitari	64.—
Nicolau Popovici major ces. și reg.	20.—
Tulliu Roșescu protopop	20.—
Ana A. Popp de Leményi vād. de adv.	20.—
Interese după banii depuși la „Vatra”	2.—

Duel pentru doina românească. Ni se scrie din Sătmar: Abia au trecut câteva zile de când tribunalul din Sătmar i-a tras în judecată pe avocații *Dr. Carol Barbul, Dr. Ștefan Darabanth, Dr. Mihai Papp și Dr. Augustin Silvasy* pentru păcatul, că au ținut să nu sufere la Silvestru anulul trecut batjocura imnului nostru: „Deșteaptă-te Române”.

Abia ce s'a publicat sentința — și iată că din nou tăbărăsc asupra intelectualilor noștri tineri.

De astă dată (tot în „Panonia”) directorul de bancă, un anumit *Vámos*, secundat de un

grup de ai lui a dorit să infrunte doina românească. Dar a pățit-o și el, ca toți înaintașii lui. Deși incunjurat de admiratorii lui ca ai celui mai bun duelgiu din Sătmar, cu rușine a trebuit să părăsească sala la pășirea energică a dlui *Dr. Ion de Kováts*, iar doinele românești au ținut lanț, — ca apoi a doua zi să vie străinul să-și cerce dreptatea.

A primit-o. Duelul dintre bravul nostru tânăr *Dr. Ion de Kováts* și directorul *Vámos* s'a sfârșit cu grave răni pentru evreul maghiarizat. Martorii dlui *Kováts* au fost tinerii noștri avocați *Mihai Papp* și *Ștefan Darabanth*.

Sunem mândri că și de astă dată a biruit Românul.

Pe când moșneagul protopop *Andrei* în Maramurăș — țara lui *Dragoș* — vestește limba și legea românească, fiul său în învecinatul Sătmar, învață cu sabia neamul străin să cinstească această limbă.

Suntem mulțumitori că în luptele ce le avem aici ne dă mână de ajutor un vrednic urmaș al unei străvechi familii din Maramurăș. Suntem mândri că fruntașii noștri tineri, pas de pas țin să deie adevărate dovezi despre crezul lor. Până ce avem astfel de tineri — frică nu purtăm de nime.

Corespondent.

Viitorul nostru împărat. Zilele trecute arhiducesa *Zitta*, soția arhiducelui *Carol Francisc Iosif*, viitorul moștenitor al tronului habsburgic, a dat naștere unui fiu, care va fi după tatăl său viitorul împărat. *Luni M. Sa*, în calitate de naș va asista la botezul micului arhiduce, la care botez va lua parte moștenitorul *Francisc Ferdinand*, *Carol Francisc Iosif* și toată curtea împărătească. Vor fi deci de față la această ceremonie 4 împărați: Actualul împărat, urmașul acestuia, arhiducele *Carol Iosif* și fiul său.

Rectificare. În frumosul articol *Pierre Loti*, — monument splendid, neperitor, ridicat de un poet unui popor de oameni buni — este a se ceti la pag. 9. coloana a doua: „*visători cari iubesc imobilitatea*” și, firește, nu „*imoralitatea*” cum s'a tipărit greșit.

Cunnie. Dl *Dr. Ștefan Cioroianu*, cand. de preoție în Banat-Comloș, își va serba cununia religioasă cu d-soara *Elena Mezin* din Nereu, *Luni* în 12/25 Noemvrie în biserica gr.-or. română din Nereu. — Felicitările noastre!

Descoperirea asasinilor lui Stroe Belocescu. Alaltăieri au fost prinși și depuși în arestul preventiv din Bârlad indivizii *Gheorghe Zinga*, *Ion Gălan*, *Nicolae Lehăsluș* și *Niță Ilie bănuți* că ei ar fi autorii asasinatului săvârșit asupra lui *Stroe Belocescu*, despre care am vorbit la timp în ziarul nostru. La interogatoriu ce li-s'a luat primii doi au făcut mărturisiri complete, pe când ceilalți susțin cu încăpățănare că sunt nevinovați. Corpurile delictive nu există. Ancheta continuă.

Români din Balcani. — „Epoca” dă la iveală câteva date interesante asupra elementului românesc din Serbia și Bulgaria. Reproducând cifrele următoare:

„După statisticele sârbești, la 1846 au fost 97.215 români, la 1850 numărul lor e de 104.343, la 1859 ajung 122.593, la 1866 sunt 127.326 români, la 1890 so ridică la 143.684, la 1895 cifra românilor ajunge la 159.510 pentru ca la 1900 statisticile sârbești să scadă numărul românilor la 122.429. Scăderea aceasta de 37.081 nu e motivată. Ci luând în considerație creșterea populației întregului ținut locuit de români, și ținând seamă de proporția în care este reprezentat elementul românesc, azi cifra lor trebuie să fie de cel puțin

Max Schorch et Co

fabrică de electromotoare și mașini dinamice RHEYDT.

Execută electromotoare speciale pentru țesut și împletit și pentru industria ferului, metalului și lemnului, mașini dinamice, transformatoare, instalațiuni pentru putere mare electrică etc.

Reprezentanți pentru Ungaria:

BENE și WEIN

ingneri mecanici diplomați. Birou tehnic: BUDAPESTA, IV, Harisbazár 2. sz. Plănuesc și execută totfelul de instalări pentru transmiterea de putere. (E 368-26)

825.000 de suflete. Desnaționalizarea acestor români nu se resimte decât acolo unde ei sunt izolați de masa compactă românească.

Numărul românilor din Bulgaria, după statisticele bulgărești este de 88.109 astfel repartizați după districte: Vidin 44.089, Vrața 13763, Plevna 11.721, Rusciuc 6933, Varna 2327, Burgas 852, Târnova 2629, Filipopol 2336, Chirustindil 397, Sofia 1708, Stara Zagora, 676, Sumen 540 în cele 5 districte din urmă sunt aromâni. Inșă dacă ținem seamă de grija oficialității de a ascunde numărul românilor din acest ținut, și mai ales dacă luăm în considerație numărul mare al satelor cu o populație românească, dintre cari unele ajung până la peste 2 mii locuitori, Bregovo, Gânzovo, Căști, etc, trebuie să evaluăm numărul românilor din Bulgaria la 100.000.

Aventura unui român. Acum trei zile, în gara dela Est, povestesc zierele pariziene, camenii de servicia găsă ră dormind un tânăr sub un vagon al expresului orient, care tocmai sosise în gara centrală din Paris. Fața tânărului era neagră de fuzingine și peste tot era așa de murdar, că de-abia mai seamănă a om. Când îl deșteptară, de-abia putea umbla. Dus la comisariatul special, spuse că e român, și că se numește Grigore Mănușescu. Vin din Nancy, adăogă el, eram fără lucru și fără bani; m'am băgat sub un vagon ca să viu să cer la Paris ajutor unui văr al meu, Bărbulescu. Tânărul avea acte de identitate cari dovedeau că spune adevărul. Dar când chemară pe d. Bărbulescu stabilit comerciant la Paris, acesta nu voia să-l recunoască. Numai după ce tânărul fu bine spălat și apăru, în sfârșit sub chipul lui adevărat, d. Bărbulescu își recunoscă vărul și-i deschise brațele. Comisarul se mărgini să admonesteze pe tânărul Mișulescu și să-i ceară să plătească drumul dela Nancy la Paris.

O vorbă pentru Turci. Intr'o împrejurare de zilele acestea Octave Mrbeau a deplâns pe Turci în cuvinte duioase, cuvinte pe cari Turcii le aud acum atât de rar.

„Ce tristeță să vezi pe Turcia murind! Iubeam țara asta. O iubeam fiindcă o cunoșteam bine, căci o vizitasem adesea. Turcii! Dar sunt ființe delicioase! Va las d-voastră pe guvernânții lor cari în fața mea sunt la fel cu toți ceilalți... Dar burghezul turc, țăranul chiar au un spirit frumos și robil, iar prietănia lor e încântătoare. Cu toată piedeca interpretului, am găsit întotdeauna convorbirea lor pină de poezie și de originalitate. Negustorul din Constantinopol este omul cel mai leal pe care l-am întâlnit vre-odată. Turcii sunt leali, și ei n'au încetat să fie victimele raselor perfide cari îi înconjoară. S'a vorbit adesea de masacrele la cari s'au dat; astea n'au fost niciodată decât acte de apărare, mișcarea energetică a animalului care se scutură să scape de paraziți. Și ce pământ admirabil! Ce cer și ce mare! Fără îndoială, astea nu vor muri niciodată, dar această civilizație delicioasă poate muri, și asta dădea țării culoarea și relieful său. O crimă se comite în momentul acesta, credeți-mă. Să ne ferim de cuceritori. Sunt unele ambițiuni tot așa de primejdioase ca epidemiile.

Din Germania cu balonul la Câmpeni din Ardeal. La München în Germania s'a înălțat deunăzi un balon mare, în care erau trei domni. Un vânt puternic a apucat balonul și după ce acesta a rătăcit 29 de ore prin aier, a ajuns deasupra Munților-Apuseni în Transilvania, unde a coborât pe hotarul orășelului românesc Câmpeni. Cei 3 aviatori, rămași sănătoși, au fost primiți în gazdă la avocatul nostru, d. Dr. Zosim Chirtop. Balonul n'a suferit nici o stricăciune, așa că l-au pachetat frumos și cei trei oaspeți neașteptați au plecat cu trenul iară la Germania înapoi.

Inecat în Olt. Un țăran român din comuna Noul-românesc a trecut, cu un măcelar din Sibiu, vadul Oltului dela Beșimbav la Rucăr într'o luntre. La reîntorcere, când să sară în luntre, a căzut în Olt și s'a înecat. Cadavrul lui a fost găsit a doua zi în miezuina hotarului Rucăr.

Un om mănecă de porci. La moșia Haidarchioiu a fraților Aldea, nu departe de Mangalia (Dobrogea) a fost mănecă de porci zilele acestea un bătrân cu numele Dumitru Durdea. El fusese pe vremuri cioban, dar îmbătrânind și îmbolnăvind-se trăia pe lângă țârle, având adăpost și mâncare. Intr'o zi fiind timpul fru-

mos, bătrânul a adormit afară. O turmă de vre-o 80 de porci, cari pășteau în apropiere, dând de el s'au năpustit asupra lui și l-au mănecat aproape întreg, lăsându-i numai capul. Proprietarii au dat ordin să împuște toți porcii.

De-ale Nazarenilor. „F. P.” din Sibiu i-se scrie din Topleț (comit. Caraș-Severin) următoarele: În comuna noastră, locuitorii sunt toți români gr.-or., afară de câțiva lucrători de fabrică. Anul trecut s'au găsit trei slabi, cari din mândrie ori prostie, și-au lăpădat legea străbună și au trecut la Nazareni. În luna trecută a răposat fata lui Ilie Tomescu, unul din acești înstrăinați. Comitetul parohial hotărîse, că în cimitirul creștin să se poată înmormânta numai cu preot și cu sfânta cruce în frunte. Când a cerut Tomescu voie să-și înmormânteze fata, comitetul parohial, la propunerea președintelui, a bunului creștin și român, dl Ioan Bornuz, a hotărît, că numai atunci i-se va da voie, dacă se va învoi ca cel puțin dela poarta cimitirului moarta să fie condusă de preot după rînduiala sfintei noastre biserici.

Pocăiții nu s'au învoit și s'au dus să facă apel la primpretore. Acesta însă a poruncit să se facă înmormântarea după rînduiele biserice, căreia îi aparține cimitirul. Neavând în cătrău, pocăiții au adus pe moartă până la poarta cimitirului, apoi a fugit. Înmormântarea s'a făcut creștinește. *Petru Stoica, inv. pens.*

Animalele în casă. Un membru al Academiei de medicină din Paris a ținut o conferință de-pre animale pe cari omul obicinuieste sa le ție prea aproape de el. Subiect interesant, căci mai toate casele au favoriții lor în lumea câinilor, pisicilor, păsărilor. După cât se vede înă, plăcerea e procurată pe un preț prea mare, căci prezența animalelor domestice provoacă nu numai afecțiuni sentimentale și de cele fizice. Așa, câinii, pe lângă că pot da microbul turbării, pe care uneori îl au fără să turbeze și ei, prezintă posibilitatea să străcoare în organismul omului o varietate de tenie, care pe urmă cauzează punși cu apă la plămâni și rinichi, boale mortale. În plus, câinii mai produc niște microbi cărora se datorește adesea chelia stăpânilor... Pisica dăruiește binefăcătorilor ei o egzemă din cele mai încăpăținate. Iar pasările — papagalul în primul rând — răspândesc și ele bacili cari câteodată sunt în stare să asigure epidemii. *Concluzia, lesne de tras.*

Din „serviciile” poștei ungare. E cât se poate de detestabilă neregularitatea circulației ziarelor românești prin poștă. O mulțime de nemulțămiri face abonenților, cari primesc zierele uneori la săptămână dela apariție, alteori le găsesc desfăcute și sfârticate prin localurile poștelor, ca bunăoară în Bistrița. Astfel de servicii condamnabile ar trebui delaturate, căci e vremea!

O „Filială”. Niciodată mintea omenească n'a dovedit atâta nestatornicie, superficialitate și istețime în alergarea după senzații ca'n vremile noastre. Cică o anumită bancă „Hangya” ar voi să-și întemeieze o „filială” în Bistrița, iar acționarii să fie culeși din toate breslele omenești posibile: oficanți destat, funcționari de tren, meșteșugari, meseriași, soldați-honvezi. Intre statute cari sunt pe cale să se alcătuiască e vorba și de unul de următorul cuprins: să se facă o prăvălie mare pentru întreținere de vipt. — Par'că civilizația ar consta din alergările pline de iscoadă și frământările mărunte, cari dau subtilități de gândire fulgerătoare — vrednice de eternizat — menite să înfrățiască națiile la câte un — blid! — Iacă un institut patriotic!

x În sfârșit nu mai pricinuieste multă bătaie de cap că de unde se poate cumpăra mai ieftin obiecte de sticlă, porțelan și obiecte de decor, deoarece atât acestea cât și cadouri ocazionale precum și candelabre pentru lumină electrică se pot cumpăra mai ieftin în prăvălia specială de sticlării a lui **Fischer Mór, Arad, bulev. Andrassy nr. 20.** Asortiment bogat de cadre ieftine. Telefon nr. 568. (Fi 401)

x Atrag atențiunea on. public, care va sosi în Arad cu prilejul serbărilor centenarului seminarului român gr. or. din loc, asupra estuuantului din grădina de iarnă și a localităților cafenelei hotelului „Central” Cu distinsă stimă **Csermák Ágoston** ospătar. (Ce 567—2.)

x **Nadler és Dr. Schönfeld** fabrică de oroloage pentru turnuri, **Budapesta VIII. Prater 9.** O recomandăm în atenția On. public cetitor. Această firmă, după cum suntem informați liferează cele mai perfecte oroloage pentru turnuri, cu preț redus bisericilor și comunelor. Trimite om de specialitate pentru luarea măsurilor necesare pe cheltuiala proprie. Ia garanție pentru oroloagele liferate. Lămuriri și catalog trimite gratuit celor ce se refer la acest anunț din ziarul nostru. (N 42)

x **Cuptoarele „Cora”** reclamă puțin material de încălzit. Cuptoarele acestea precum și alte cuptoare bune și vetre de fier se vând cu prețuri ieftine la ferăria **Pöhm János, Arad, piața Libertății (Szabadságtér).** (P. 427—20.)

x **Pianul** este, probabil, singura marfă cumpărată căruiă reclamă mai multă precauțiune din partea cumpărătorului. Ceea ce e și foarte explicabil, deoarece pianul este decorul cel mai frumos, mai folositor și mai prețios al casei. Dreptaceea e consult să se cumpere dela firme demne de încredere. O astfel de firmă este firma **Triska I.** fabrică de plane, în Cluj-Kolozsvár, pe care o și recomandăm on. noștri cetitori. Acei cari se provoacă la ziarul nostru li se dă favor.

x **Pastilele de piept ale lui Egger** sunt cu efect sigur și grabnic în contra tusei, răcele și flegmei. Sunt neîntrecute ca leac în contra durerii de gât și a înădușei. Nu strică stomacul, au un gust foarte bun! Se pot căpăta în fiecare farmacie (apotecă) și drogerie. Cutia costă una și două coroane. Cutia de probă: 50 fileri. Depozitul (magazinul) principal: **Dr. Egger Leo și Egger I. Budapest VI., Révai utca 12.**

ORONIOA SOCIALA

Petrecere în Pârneava Aradului.

Țăranii români din Arad-Pârneava, cu concursul corului seminarial, aranjază Duminică, în 11/24 Noembrie, concert urmat de joc, în sala Casei Naționale, la care invită respectuos publicul din loc și jur. Inceputul la orele 8 sera. — Venitul e destinat pentru facerea unui prapor în sfta biserică. În paușă se va juca Călușcrul și Bătuta.

Invitări speciale nu se fac.

Ultima oră

Vești despre mobilizare.

Budapesta. — Toți rezerviștii din **Budapesta aparținători corpului IV de armată (dela Cazovia. N. R.)** au fost convocați să se prezinte imediat, în haine civile, la regimentele lor.

Arad. — Din sursă competentă primim informația, că comandamentul corpului al VII-lea de armată a primit deja ordinul de mobilizare. În biroul regimentului din cetatea Aradului se fac mari pregătiri luându-se în secret toate măsurile pentru mobilizare. În sensul ordinului de mobilizare, rezerviștii nu vor fi convocați toți deodată, ci după clase. După cum suntem informați mai întâi vor fi convocați rezerviștii liberați în anii 1912 și 1911, cari în timpul cel mai scurt vor primi convocările. Ofițerii rezerviști, fără nici o considerare vor fi deodată convocați.

Arad. — *Ieri și azi au fost convocați a se prezenta imediat husarii rezerviști, aparținători reg. 3 din Arad.*

Viena. — „Neue Freie Presse” declară la început de frunte, că veștile despre mobilizarea armatei rusești sunt adevărate. Față de această procedură a Rusiei comandamentul monarhiei no-

stre a ordonat urecarea efectivului corpurilor de armată din Lemberg, Przemysel și Cracovia.

Berlin. — La bursele din Berlin și New-York s'a răspândit șovonul, că monarhia austro-ungară a ordonat mobilizarea corpurilor de armată V, X și XI din Galizia.

Propunerea de pace a Italiei.

Paris. — Guvernul italian a predat primului ministru francez Poincaré un nou proiect în chestia unui nou port sârbesc la Adriatică, cu rugarea că Poincaré să înceapă o mediere în sensul acestui proiect. După această nouă propunere un port albanez ar fi declarat ca port internațional iar Serbiei i s'ar garanta drum liber spre acest port.

Ministerul de externe austro-ungar cunoaște textul acestei propuneri. În numărul de azi al ziarului „Fremdenblatt” a apărut un articol într'un ton foarte pacinic în care se accentuează, că Austro-Ungaria cedează un port Serbiei și un drum spre acest port, nu permite însă ca Serbia să obțină prin ocupare acest port.

Fethi Pașa omorât de Sârbi.

Üsküb. — De pe câmpul de luptă se anunță că soldații sârbi alungând armata turcească de est din Monastir l-au omorât la Rezna pe Fethi Pașa.

Sârbi în Durazzo.

Praga. — „Vesko” anunță din Rjeka că trupele sârbești au intrat ieri în Durazzo și au ocupat întreg orașul.

Garibaldiștii în război.

Milano. — Ziarului „Seccolo” i-se telegrafiiază din Larissa: Un batalion de garibaldiști s'au ciocnit la Slavnița cu trupe regulate turcești și cu trupe albaneze. După o luptă disperată de 11 ore garibaldiștii au învins, deși au avut 18 morți și 80 răniți.

Retragerea trupelor turcești din Monastir.

Constantinopol. — Oficial. Comandantul suprem al armatei de est a telegrafiat următoarele: După o luptă de trei zile, care s'a dat în vilatetului Monastir am văzut, că pozițiile terenului nu ne oferă nici decum, ca să ne putem apăra iar rămânerea în Monastir ar fi fost în desavantajul armatei noastre, re-am retras o parte a trupelor la Rezna, iar o altă parte la Florina. La Munții Miridiților ne-am ciocnit cu o trupă de 6 mii sârbi, pe care i-am împrăștiat și i-am alungat până la localitatea Pesa.

Dezastrul Bulgariei.

Berlin. — Din sursă autorizată se vestește că situația armatei bulgare la Ceatalgea e foarte deplorabilă. Până în 17 Noembrie parte au căzut, parte au fost făcuți incapabili de luptă 90.000 de soldați bulgari. Afară de pierderea aceasta armata bulgară mai are să sufere și din cauza holerei, tifusului și a boaielor, cari toate bântuie între Bulgari în aceeași măcură ca și între Turci. În luptele dela Lüleburgas, Kirk-Kilisse și Ceatalgea a pierit floarea inteligenței bulgare, iar cei rămași, cari mai poartă arme sunt deabia ieșiți din anii copilăriei și bărbați în etate mai înaintată. Intr'o singură luptă au rămas pe câmpul de luptă 700 universitari bulgari, descendenți ai familiilor înalte bulgare și lucrul se ține în Sofia în secretul cel mai strict. Ce se va întâmpla însă dacă se va afla că toată tinerimea cultă din capitala Bulgariei, speranța țării în dezvoltare a pierit pe câmpul de luptă? Pe

timp îndelungat nu se vor afla bărbați, cari să conducă funcțiile înalte ale administrației și cărora să fie încredințată administrarea provinciilor ocupate.

Cronica feminină

Economia de casă.

Revista literară germană: „Unser Hausfreund” din Lipsca Nr. 1, 2 din 1912 scrie între alte chestii privitoare la chemarea femeii și două articole despre industria de casă a țărănilor germani.

Numita revistă arată importanța cursurilor și a educațiunii fetițelor tinere cu privire la economia de casă a țărănilor. (Landwirtschaftliche Haushaltung) și se plânge, că fetițelor tinere nu li se dă destulă ocaziune ca să învețe economia cu toate cele de lipsă pentru trebuințele țărănilor economi.

Inceputul articolului prim e cam de cuprinsul următor:

Din diferitele părți se aude azi observarea dureroasă, că poporul, țărănul nostru nu mai pune așa mare pond pe economia de casă, ca mai de mult.

Cu deosebire fetițelor tinere nu li se mai oferă ocaziune și nu li se dă posibilitatea să pătrundă mai adânc în acest ram, cu un cuvânt țărăni în cercul lor de activitate se departă din ce în ce de obiceiurile vechi, când fiecare familie își creștea fetițele pentru căsnicie. Nu este aci locul să căutăm vina de căpetenie pentru această rătăcire, ci doară e de ajuns să observăm, că din mai multe părți s'a recunoscut lipsa și puțința de a da fetițelor noastre educația în ramul economiei și industriei de casă. Școale de economie sunt puține.

Știm că Germanii pun mare preț pe școalele de economie și industrie la țărăni lor și dacă cu toate acestea se pot plânge și ei că economiei nu li se dă destulă importanță e semnul, că oamenii culti, oamenii luminați, inteligenți, dăruiți dela Dumnezeu cu judecată bună și cu minte naturală încep să priceapă că nu e bine să ne departăm de economie. Și ceea ce zice revista literară germană se potrivește de minune și pentru noi. Și noi Români avem acelaș păcat, de a nu da fetițelor noastre ocaziunea recerută, ca să cunoască, să facă studiu și practică formală în economia de casă.

Și la noi țărănul cât de cât cu dare de mână nu-și mai lasă copiii și fetițele la lucrul ce se ține de economie ci din toți vrea să facă domni și doamne. În loc de a ști sămăna și îngriji o grădină cu verdețuri și legumele trebuincioase pentru nutrirea familiei, și a ști să se ocupe cu tot soiul de galițe (boare), cu sămănarea și îngrijirea cânepei, — nu să lucre dacă-i dă mâna, dar să știe conduce, deși a lucra nu numai că nu e rușine, dar lucrul întărește corpul și înobilează sufletul, dar fetițele noastre nu capătă de micuțe educația recerută ca să îndrăgească economia de casă, ci numai gândul de a se ști găti și de a cânta la pian le preocupă aproape pe toate, cari au învățat cât de cât la școală. Se confundă mai totdeauna ambițiunea cu vanitatea și se întărește părerea greșită că fetele cu cunoștințe mai multe, să nu se mai ocupe cu economia de casă. De acest morb trebuie să ne vindecăm și să convingem tineretul că e în rătăcire când crede că a lucra e lucru dejositor, iar puținele școale de economie ce avem să le sprijinim, și să luăm exemplul dela alte popoare cari țin cu tărie la economia lor și se silesc a perfecționa și cultiva cu grije, — iar când se văd semne de înstrăinare să venim și noi în ajutorul fetițelor dela sate, să le îndemnăm și însuflețim pentru ca să lucre grădinile lor cu pricepere și bună chibzuială cum fac germanele, cari nu lasă nici un petec de pământ gol și fără

ea să nu-i tragă folos cu câte 2—3 staduri de verdețuri până toamna. Tot astfel trebuie să ne interesăm și de celelalte lucruri ce se țin de economie, căci numai fiind și femeile noastre harnice și lucrătoare, chibzuite, cu împărțeală bună, și cruțătoare, numai atunci se va spori averea, și sporind averea se va întări vaza poporului nostru. Deci, cei pe cari Dumnezeu și soarta i-a destinat la țară, să țină cu tărie la conducerea înțeleaptă a economiei, unde o femeie harnică e o comoară neprețuită — și celui ce i-a dat Dzeu minte și pricepere să lumineze pe țărăncele noastre, și întocmai ca la germani să le sfătuiască a-și crește fetițele cu dragoste către economia de casă, căci numai ținând cu sfințenie toți împreună și întărindu-ne materialicește, numai atunci vom putea răși și trece înainte. *Ombră.*

PĂGINI RASLEȚE.

Flagelele naturii.

§. 3. Foametea.

Divisiunea muncii e una din condițiile progresului. Cât timp membrii adulți ai unei semintii primitive — bărbați, femei, copii mărisori — sunt ocupați zi de zi cu câștigarea mijloacelor de hrană: cu pescuit și vânat primitiv, cu adunat de poame și culesul tuturor materiilor consumabile din pământ — pentru a se apăra contra foametei — atâta timp nu prea au perspective de a contribui cu ceva la progresul cultural general. Cu totul altfel un popor, a cărui organizație economică îi permite să lase grija câștigării alimentelor în sarcina unei părți a poporului, în timp ce clasele celelalte se pot dedica altor ocupații, precum: diferitelor exploatații, apoi meseriilor, negoțului, artelor și științelor. Numai prin divisiunea muncii progresa cultura.

Faptul precedent trebuie să-l avem în vedere, când e vorba de foamete. Acest flagel bântuie des la popoarele primitive. E mai puțin cunoscut în țările civilizate. Bântuie des înainte de perfecționarea mijloacelor de comunicație. E mai puțin cunoscut astăzi, în epoca drumurilor de fer și a vapoarelor de iuteală mare. Va fi necunoscut, când chimia va inventa metode de a atrage materiile nutritive de-a dreptul din atmosferă.

Progresul științei a produs perfecționarea mijloacelor de transport. Înainte de brăzdarea continentelor cu drumuri de fer ori de străbateră oceanelor cu vapoare: ba ici, ba colo, se pomenea des fomoatea. Întrau Tătarii în Ungaria? — După ei urma foametea. Năvăliau lăcustele în Moldova? — Pe urma lor rămânea foamete. Inunda Someșul în vr'o toamnă? Urmarea era foametea. Se războiau Rușii cu Turcii? Câștigul imediat era foametea. Și așa mai departe.

Foarte des se ivea acest flagel după secetă îndelungată. După secetă s'a ivit foametea în Egipt pe timpul lui Iosif (Moise, I., 41, 56) și în Palestina pe timpul prorocului Iile (Regi, I, 1—18). Probabil că cea de pe timpul lui Iosif ni se relatează frumos și de o inscripție ieroglifă, aflată prin anii 80 din secolul trecut:

„Supărat sunt — zice regele prin acea inscripție — pentru tronul și locuitorii palatului Imbrăcatu-s'a în jale sufletul meu de cumplit nenorocire, că 7 ani din stăpânirea mea, n s'a revărsat unda Nilului. Lipsesc cerealele, lipsesc legumele, gol este în toate mijloacele de hrană. Tot omul se face hoț pentru deaproape său. Bărbatul ar face un pas înainte, dar r poate merge. Copilul uită lacrimile. Jumele tărește ici-colo. Bătrânii sunt amorțiți, cu picioarele încovoiate și brațele așezate în să

Telegramă dela Gambrinus! BUDAPESTA, bulev. Erzsébet nr. 27
CEL MAI MARE ȘI MAI FRUMOS RESTAURANT din Ungaria.
 În fiecare zi de sărbătoare și Duminică dimineața prânzișor și muzică militară.

Zilnic după amiază olină și concert de orestră
 Seara concert simfonic dat de orhestra militară
 Bere „Részvény”. Prețuri moderate

Proprietar:
Oláh Gyárfás Mihály

zac pe pământ. Mai mari împărăției stau zăpăciți. Hambarele se deschid, dar nimic nu este în ele, decât aer, căci tot ce a fost în ele s'a consumat.”

Cei șapte ani slabi fost-au pela 1500 a. Chr. De atunci de câteori s'a perândat foamea în țările civilizației antice și în țările creștine ale evului mediu! Ba și în evul nou, până prin 1850—70! De câteori oamenii din un colț de țară trebuiau să mănânce rădăcini din pământ și coceni de cucuruz, pentru a-și amorti foamea!

Un exemplu caracteristic din Moldova, amintit de cronicarul Enachi Kogălniceanu:

„Iară când au fost la mijlocul verii (în a treia domnie a lui Constantin Mavrocordat, 1748—9) sau din păcatele norodului sau din nenorocirea Domnului, au trimis Dumnezeu urgia sa asupra acestei țări, lăcuste, de au implut țara prin toate ținuturile, istovind tot; pe unde se puneau rămăneea locul negru, ca când n'ar fi fost sămănat nimica nici-odată; sau grâne de era, sau vie, sau mălaiu, sau păpușoi, sau pădure de era înfrunzită, rămăneea de părea că-i uscată. Și au ținut câțiva ani; măcar că începuse încă din domnia frăține-său, lui Ioan-Vodă, dară nu era atâta, nici se lățise peste tot locul ca la Măria Sa, căci într'o zi s'au pornit prin Iași și de mulțimea lor soarele nu se vedea, de care poruncind Domnul la toate mănăstirile ca să facă rugă și să tragă toate clopotele cele mari, că doar s'ar speria să fugă, iară înzadar s'au ostenit, căci era urgia lui Dumnezeu. Și în puțină vreme s'au făcut o mare scumpete, cât ajunsese dimerlia de orz un leu și pe multe locuri neavând oamenii ce mânca uscau coji de copaci și le pisau făcându-le făină, le mestecau câte cu puțină făină și le făceau mălaiu și mâncău. Pe alte locuri strângeau ghindă și iarăș asemenea făceau; care nu putem arăta ce nevoie era de foame, la care mi-s'a întâmplat și mie de am văzut cu ochii în câteva sate la ținutul Botoșanilor, fiind eu orânduitor cu slujba domnească acolo iarna. Fețele lor sămăneau a fi fierte și nu puteau grăi de slabi, carii ajungând în primăvară toți au murit. Am mai văzut și la Cernăuți, într'un sat la casa preotului în pustul mare, descălecând acolo pentru prânzit; bucate de sec ne-au gătit, iară în loc de pâine ne-au scos mălaiu de ghindă și am mâncat câte o bucatică mică cu toții. Și au ținut această foame toată domnia acestui domn, fiindcă nu lipsiau lăcustele din Moldova, căci vara mâncău orice aflau și despre iarnă se îngropau, iară de primăvară eșiau însutite de cât erau.”

În zilele noastre de comerț și comunicație non-plus-ultra foamea generală nu ne-o putem închipui decât în cazul dacă prin ceva minune nu s'ar produce cereale, cel puțin un an de zile, nicăiri pe suprafața pământului. Altfel, lipsurile regionale și locale, se nivelează numai decât prin comerț. Evident, că din aceste nivelări profită mai întâi oamenii înstăriți; fie din clasa intelectualilor fie din a plugarilor. Poporul absolut sărac e spus și acuma la foame, dacă nu intervine caritatea și ajutorul celor dela cărma statelor. Mizeriile periodice din Rusia meridională, ori din Bihorul nostru, sunt destul de recente. **Gavr. Todica.**

ECONOMIE.

Bursa de cereale.

Curul azi la ora 12 și jum.

Budapesta, 23 Noembrie.

Grâu pe Aprilie	12.10
Săcară	10.56
Porumb (Cucuruz) pe Mai	7.91
Ovăz pe Aprilie	11.12

Iglonă.

Sănătatea.

Cine se gândește la sănătate?... Acel ce o pierde... poate. Atunci când n'o mai avem, când ne prăpădim vremea tânjind săptămâni încheiate și cheltuim banii scumpi pe medicamente și doctori, atunci abia ne adușem aminte ce comoră avem în sănătate... pentru a o uita îndatăce ne facem bine.

Suntem de-o nepăsare fărădelege în privința sănătății noastre și n'avem nici măcar destoinicia să ne lecuim singuri, ca pisica și cânele, cari își găsesc numai decât buruenile trebuitoare, în caz de se îmbolnăvesc. Ne fiind deprinși să ducem grija sănătății noastre, fi ne socotim condițiile de căpetenie: aer, lumină, băi, mișcare, locuință ferită de umezeală, o hrană cumpătată etc.

În privința asta, (dar și în alte multe,) suntem în urma japoinezilor, cari își îngrijesc de minune sănătatea. Așa de pildă, au băi populare în fiecare oraș, unde nu-i japonez să nu între pentru o baie zilnică, (vara chiar de 3—4 ori pentru câte un duș răcoritor).

Europenii civilizați, mici măcar odată pe săptămână nu fac câte o baie caldă, pentru îngrijirea curățeniei, care favorizând lucrarea pielii este una din condițiile principale ale sănătății. Nu se gândește că boala e tânjire, nepăsare, desnădejde, chiar și răutate căci turbură cumpăna simțirilor.

Viața fiind o datorie, ar trebui s'o păstrăm cu sfințenie, ocolind tot ce o vatamă, și având luarea aminte încordată spre îngrijirea sănătății. Prin o igienă bună se preveni o mulțime de boli; observând mereu ce ne părăsește și ce nu, ne cruțăm de suferințe. Dar trebuie să ne fie o grijă esențială întreținerea și întărirea sănătății trupului și pentru că de asta atârână în mare parte sănătatea sufletului. Injurarea reciprocă a puterilor sufletesti și trupesti a arătat-o deja Virgil prin maxima „Mens agitat molem”.

Sănătatea e propășire: avânt, armonie între rațiune și îndemnuri, însuflețire pentru cauzele drepte, pentru mărunțele de mâne, pentru „frumos” ce pune pe buze surâsul fermecător al mulțumirii.

Cel sănătos și tare moralmente, are încredere în sine, energie de luptă și-i mai aplicat spre plăcerile înalte ale artelor, a poeziei și a bunătații: virtutea cea mai frumoasă ce a plămuit pentru adevărații creștini, marele Cristos.

Un caracter: o putere morală, cu voință hotărâtă, cu energie de cheltuit, nici nu se poate închipui la un trup subred. Și pe când o fire tare, sănătoasă, cu organism bine cumpănit ese izbânditor din luptele sociale, una istovită de suferință e doborâtă, repusă, căci boala e un zăgaz al sufletului dar este și izvorul tuturor patimilor.

Însemnătatea dezvoltării sănătoase a trupului fiind în strânsă legătură cu dezvoltarea sufletescă: mentalitatea insului, deci și mentalitatea obștească, ar trebui să dăm mai multă atenție sănătății noastre. Dacă nu ni-s'a altoit de mici copii deprinderea s'o îngrijim să-i luăm ca mari, ca oameni formați, îngrijirea în programul traiului zilnic. Cu o voință limpede se dobândesc minuni: instinctul devine conștiință, omul se poate educa, reforma singur. Având însul facultatea de aș regula — între anumite margini, firește, — feluritele funcționări ale organismului, poate câștiga noi însușiri pentru lupta crâncenă a vieții.

O hrană chibzuită, băi, sport, gimnastică, mișcare în plin aer, țin departe oboseala, sleirea mușchilor, a suctului vital și întrețin sănătatea, singura noastră comoră în valea plângerii.

Neli Cornea.

POȘTA REDACȚIEI.

Savonarola. Cel mult aici, ca să nu supărăm pe nime:

Cronică rimată.

Fii mai serioasă și fii mai blajină,
„Unire”, „Unire”, cultură creștină!!
C'azi îți știe lumea, cum îți știe Blajul
Bombele temute ce-ți ascund curajul!...

Fii zău mai miloasă, fii zău mai blajină
„Unire” rebelă „Cultură Creștină”,
C'ai luptat de-o vreme, ai luptat cât șapte
Pentru Sfântul Pius, Sfântul Papă-lapte!

Porniși războiul sfânt, cum făcu Balcanu
Și în fruntea oastei, Vodă-Păcliseanu...
Te-ai luptat mai strașnic, chiar decât Nichită
„Cultură” grozavă, „Cultură” unită”!

Advocatul care și-a tipărit anunțurile în tipografie
ungurească-jidovească și are pretenția să il publicăm,
— ar putea să se geneze, dacă nu mai mult...

A. B. (Brașov). Cu toată bunăvoința noastră, n'am putut-o salva: a înghițit-o coșul redacției.

St. C. (Lugoj). Nu mai putem reveni, e prea târziu.

POȘTA ADMINISTRATIEI.

T. Bugariu, Timișoara. Adresa e aceasta: Dr. Nicolae Brânzău, Vulkán (Hunyad m.)

Dimitrie Moș Murăreanu, Șeitin. Foaia merge regulat. Eroarea e la poșta de acolo.

Gregoriu Palici, Jebeli. Am primit 4.80 cor. ca abonament până la finea anului curent.

La tipografia „CONCORDIA” află aplicare momentan un mașinist care se pricepe și la lucrări în ton precum și la sterotypat.

Reflectanții să se adreseze la administrația ziarului nostru.

MED. UNIV.

DR. CORNELIU DĂRĂMUȘ,
SPECIALIST ÎN BOALE DE FEMEI ȘI
SPECIALIST ÎN MORBURI DE DINȚI

ALBA-IULIA (PIAȚĂ).

ORDINEAZĂ: dela 8—10 pentru boale de femei. Dela: 2—5 pentru morburile de dinți.

(Da 551—20)

LIBRĂRIA ROMÂNEASCĂ

„LUCEAFĂRUL”

IONESCU & PEREANU, BUCUREȘTI

CALEA VICTORIEI 116, ALĂTURI DE BISERICA-ALBĂ.

Roagă pe toți românii cari vin în capitala Regatului a o cerceta, găsind tot ce le trebuie mai ieftin ca ori unde, reviste și foi românești din țară și peste hotare. (10 510—5)

Pianuri excelente, pianine și harmoniu

cu prețuri ieftine se vând la

FARKASHÁZI și BIRO magazin de pian

BUDAPESTA, Váci-körut nr. 12.

Condițiuni favorabile de plătire. Schimburi de vechi pian

Nou institut de văpsitorie, curățire și spălătorie cu aburi.

Aduc la cunoștința on. public, că am deschis

un institut modern de văpsitorie, curățire și spălătorie cu aburi
în ARAD, colțul străzii Weitzer János.

Institutul: str. Magyar nr. 26. Institutul de primire: str. Weitzer János (vis-à-vis de poșta centrală).

Roagă binevoitorul sprijin, proprietarul:

Knapp Sándor.

[Ka 429-56]

Caut

un scriitor,

care posedă limba română și vărsat în afacerile cărții funduare. Postul e de ocupat momentan. Reflectanții pe lângă comunicarea pretenșiunilor să se adreseze lui

Dr. Dénes Arthur
adv. Marosujvár.
(De 591)

Din cauza morței

soțului meu, vând prăvălia cu mărfuri mixte, vad vechi, cu trafic și mușterii stabili, mergând bine. Să preferă comercianții români.

Văduva Fl. Schiopu.
Versecz (Banat).
Si 588—3

un candidat de avocat

cu praxă. Reflectanții să se adreseze subscribului, arătând și condițiunile.

Dr. Gavril Suciu,
advocat Hátszeg.
(Su 569—5)

Aviz.

Avem onoare a aviza mult onorații noștri mușterii cât și onoratul public, căci în magazinul nostru de ghete se poate cumpăra totfelul de ghete după moda cea mai nouă pentru domni, dame și copii cu cele mai modeste prețuri. Toate ghetele sunt fabricatul nostru propriu de mână, din cel mai bun material.

Vă rugăm a încerca și vă veți convinge.

Cu stimă:
Asociațiunea pantofarilor
(Arad) Czipészek Termelő Szövetkezete
ARAD, Szabadság-tér nr. 14 „La cizma roșie“.
IUSTIN OLARIU, director executiv.
A 521—25

(E 382—12)

SANATORUL JÁNOS

: obstetrică :
și gynecologie

o o o

Profesor: Dr. BÄCKER
JOZSEF. — Medic-șef:
Dr. TOTH GEDEON.

BUDAPEST, Városmajor-utca.

Le 517—5

FEMEI!

BĂRBAȚI!

Cel mai sigur medicament
contra scurgerilor acute și cronice
a canalului de urin și contra aprinderilor sunt boabele

CASANTOL

a lui Örkény. Pentru femei în contra florilor albe, iar pentru bărbați în contra scurgerii canalului de urin. Recomandat din partea medicilor specialiști ca cel mai excelent și mai sigur medicament.

O sticlă 3 coroane.

De vânzare exclusiv la farmacistul
ÖRKÉNY HUGÓ
BUDAPESTA, VII., Thököly-ut nr. 28. Depot 115.

Mme B. GOLDSTEIN

Brașov, str. Kloster 33.

„Prima fabrică de

corsete din Brașov”

Execută și expediază orice
artelii în bransa aceasta. —

Rog să cereți prețurent
— ilustrat. —

Go [262—50]

CORSETT CHIC

Bereczky Zoltán

atelier de croitorie pentru domni
Cluj—Kolozsvár. In colțul străzilor
Unió și Rozsa. —

Magazin permanent
de materii din țară și
străinătate pentru
toate sezoanele. Co-
mandele din provincie
se execută prompt.
E suficient a se tri-
mite o haină croită
:: bine :

(Be 157—60)

Asortiment colosal

mașini de cusut,
fonografie, biciclete
și plăci pe lângă

— plătiri în rate favorabile! —

ATELIER DE REPARATURI!

KELEMEN SAMU

Seghedin (Szeged) str. Oroszlán.

Atelier special pentru repararea mașinilor
de scris.

Catalog de prețuri gratis și franco.
(Go 544—10)

Picăturile de stomac a lui Brády

prevăzute cu marca de scutire S. Maria de Maria-
cell pe cari poporul le numește „Picături de Ma-
riacell, pentru stomac“, de 30 de ani s'au între-
buițat cu succes așa, că sunt indis-
pensabili pentru orice casă. — Pică-
turile acestea au efect neîntrecut la
irregularități de stomac, contra sto-
macului stricat, ardere de stomac,
incuierea scannului, — circuiuri de
cap și stomac; greață, amețală,
vomare, insomnie, colică, anemie,
gălbînire, etc.

Se capătă în fiecare farmacie. —
O sticlă mare Cor. 1.60, sticlă mică
50 fil., 6 sticle cor. 5.40, 3 sticle
mari cor. 4.80. Pentru trimiterea
înainte a sumei trimite franco:
BRÁDY K. farmacie la „Regele Un-
gariei“ în VIENA, I. Fleischmarkt 2,
Depot 5.

FIȚI ATENȚI! la marca de scutire, care reprezintă
pe Sfta Maria de Mariaceli, la împachetarea roșie
și la sbuscire, care este copia chipului de pe la-
turi și se respingeți orice imitație. (Le 60)

Sanatorul - Park

Budapesta, VI., Aréná-út 84/a (Városliget).

Secție de chirurgie, uro-
logie și gynecologie.

Secție de chirurgie și gynecologie aran-
jată foarte modern și cu 4 săli de operație.

Secție urologică pentru cei suferinzi de
beșică, rinichi și prostați cu aranjamente
diagnostice și vindecătoare. —

Fiecare își poate alege pe medicul curant.
Prețuri moderate. — Prospecte se trimit.

Telefon nr. 58—94, 52—53.

(E 451—13)

In atenția celor ce zidesc case!

TEODOR CIOBAN

ZIDAR DIPLOMAT ȘI ARCHITECT
ARAD, Str. Deák-Ferencz 20.

Cu onoare încunoștițez pe on. public, că
în bransa arhitectonică

execut tot felul de întreprinderi, transformări
de zidiri vechi, repararea de biserici române
și școli, precum și zidirea lor.

Cu planuri și bugete servesc cu prețuri
cât se poate de moderate. Comande primesc
atât în loc. cât și în provincie. Rugând spri-
jinul on. public român semnez

(Co 105—50)

Cu stimă
Teodor Cioban.

Fondat în a. 1845.

Telefon 162—01.

DRECHER IGNÁCZ és FIA

fabrică de mărfuri fine de oțel

BUDAPESTA, IV., Kossuth Lajos-u. 14.

Oferă totfelul de cuțite de buzunar, foarfeei, briciuri, achizite pentru ras și manikur, tacâmuri pentru poame și pentru miază, instrumente pentru grădină și articlii de economie. Cereți catalog. (E 589—50)

Mai multe

acții vechi dela „Albina“

se află de vânzare, buc. cu 350.— Informațiuni la administrație. (Va 578)

Cea mai ieftină sursă de cumpărat!!

Am onoare a aduce la cunoștință on. public din Arad și provincie, că în atelierul propriu țin cele mai moderne pentru bărbați, — femei și copii. Principiul meu este: ghetele din magazinul să fie pregătite din materialul cel mai bun. Ghetele de fabrică nu țin deloc în depozit. Execuție după măsură, cu prețuri ieftine. La comenzi din provincie e suficient a se trimite desemnul piciorului. Rog on. public să se convingă despre execuția elegantă, durabilitatea și ieftinătatea ghetelor executate în atelierul meu.

Roagă binevoitorul sprijin:

Gara Miklós atelier de ghetes pentru domni și femei

ARAD, strada Hunyadi n-rul 3.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.**SITUAȚIUNE SUMARA.**

1911.		1912.	
5 Noiembrie		27 Octombrie	3 Noiembrie
ACTIV			
221 330 377	{ 159 372 377 Rezerva metalică aur 160 657 414 61 958 000 „ trate aur 65 688 000 }	226 919 907	226 345 414
286 901	Argint și diverse monete	527 061	617 235
184 481 518	Portofoliu român și străin	192 341 423	184 565 038
17 409 119	{ *) Impr. pe ef. publice 13 318 900 „ în cont curent 13 289 497 }	25 603 820	26 608 397
11 971 191	Efectele Capitalului social	11 949 854	11 949 854
17 696 577	Efectele fondului de rezervă	17 378 577	17 367 577
4 227 621	„ fond. amort. imob. mob. și mașin. de imprim	4 158 321	4 157 321
6 071 433	Imobile	6 286 492	6 292 280
780 288	Mobilier și mașini de imprimerie	820 159	820 572
825 012	Cheltuieli de administrație	853 732	879 280
114 175 695	Depozite libere !	110 116 547	109 120 274
25 165 810	Conturi de valori	33 065 785	32 473 905
66 645 985	Conturi curente	72 218 301	77 731 071
671 067 527		702 239 979	698 928 191
PASIV			
12 000 000	Capital	12 000 000	12 000 000
30 763 062	Fond de rezervă	32 778 965	32 778 965
4 614 728	Fondul amort. imobili. mobil. și mașin. de imprim.	4 917 876	4 917 876
471 325 010	Bilete de bancă în circulație	480 619 500	474 351 410
2 446 952	Profit și Pierdere	3 035 011	3 035 011
1 804 568	Dobânzi și beneficii diverse	2 724 441	2 925 712
114 175 695	Depozite de retras	110 116 547	109 120 247
33 937 512	Conturi diverse sold	56 047 639	59 798 970
671 067 527		702 239 979	698 928 191
	Scontul 6% *) Dobânda 6%.		

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, MEDIAȘ (TAKARÉK ÉS HITELSZÖVETKEZET, MEDGYES).

ASIGURĂRI DE ECONOMII.

La INSTITUTUL DE CREDIT ȘI ECONOMII IN MEDIAȘ, pe lângă cotizație săptămânală de 1 cor. și o mică taxă supletoare

1000, adecă una miie coroane

își poate asigura fiecare persoană între anii 20 și 60, cari după o prealabilă examinare medicală intră ca membru în despărțământul asigurărilor de economii. Plătirile taxelor se fac săptămânal. Aceste taxe se administrează ca depuneri de economii și se fructifică. Aceste taxe oricând se pot abzice, în care caz în sensul regulamentului respectiv, taxele plătite se restituie. — Intrucât plătitorul și-a împlinit aceste îndatoriri regulat în decurs de 15 ani, la sfârșitul anului al 15-lea după o depunere săptămânală de

1 cor. — primește 1000, adecă una miie coroane

iar după fiecare 1 cor. următoare, altă 1000 cor. în caz de moarte după 30 de zile.

Plătirea acestei sume scadentă cu prilejul morții, în sensul regulamentului respectiv, o asigură societatea de asigurare olandeză „DORDRECHT“ (direcțiunea din Ungaria se află în Budapesta, V., str. Marokkai, nr. 2. Palatul propriu) iar efectuarea o împlinește

„Institutul de credit și economii“ din Mediaș.

Cea mai mică taxă săptămânală este 1 cor., în schimbul căreia după 15 ani, sau în caz de moarte înainte de acest termen se asigură 1000 cor., cea mai mare taxă săptămânală este 50 cor. în schimb după terminul amintit se asigură 50.000 cor.

Deci, în schimbul plății unei neînsemnate taxe săptămânale fiecăruia i-se îmbie prilej să economisească o sumă considerabilă și prin aceasta să-și creieze o eventuală viitoare bază de bunăstare, iar de altă parte în caz de moarte asigură existența urmașilor săi.

În baza acestor plătiri institutul de credit acordă și împrumuturi.

Oricine și oricând poate intra ca membru, fără ca să plătească săptămânile scadente deja în decursul anului.

Femeile și bărbații plătesc asemenea taxe supletoare! — Cheltuieli nu se compută!

Cei din provincie pot face plătirile prin cercuri poștale, fără cheltuieli. Explicări dă institutul totdeauna în orele oficioase.

Direcțiunea

„Institutului de credit și economii“—Takarék és hitelszövetkezet

Mediaș—Medgyes.

(Sa 574—15)

Un adevărat eveniment al pieței comerciale din Budapesta

sunt prețurile cari sunt la înălțimea capacității lor de concurență, pe cari le oferă mult st. d-ne cel mai mare bazar din patrie de stofe moderne pentru dame, dorind a-și scoate capitalul ce zace fără nici un câștig în magazinul, în valoare de milioane, de stofe rămase din sezonul trecut de vară și de toamnă

■ în cadrul unei vinderi de Crăciun. ■

E cunoscut de toți, principiul apreciat de cercul cumpărătorilor ai firmei din întreaga țară, că firma

SZÉNÁSY GYULA, Budapesta IV. ker. Kristóf-tér 4.

cumpără numai materii de clasa primă și astfel afară de favorurile în prețuri pune poate la dispoziție lucruri distinse și în privința excepționalității mărfurilor, ceea ce damele pricepătoare la stofe, cari știu să reducă prețurile de reclamă la valoarea corespunzătoare, aprețiate și recanosc prin cercetarea bazarului din an în an în proporție tot mai mare.

Acest principiu îl va afirma firma și cu ocaziunea cumpărării de Crăciunul de față.

În deosebită atențiune se recomandă și prospectul seriilor de stofe de mai jos, cari servesc prin fiecare articol din ele pentru a sporii numărul statornic al cumpărătorilor din întreagă țară și cu aceia, cari pentru prima dată în urma acestui anunț a onora firma cu comanda lor.

O serie de stofe pentru costume, din cea mai fină lână, în culori melé, discrete, ștearsă, un metru cu 3 cor. mai ieftin decât în toamnă, lățime 140 cm. prețul de prezent	4' — cor.	Afară de pânză de spălat metru cu 39 fil. se află în vânzare și percaii și levantine, garantat de Cosmanosi și de Goldberger de prima calitate fabricate în Budaveche, în locul prețului de 78 fileri cunoscut de astăvară numai	—46 fil.
UN COSTUM INTREG (4 m.)	16. — "	(Cartoane cu prețuri și mai ieftine sau nu sunt fabricate Cosmanosi și Goldberger sau sunt greșit fabricate, în care caz fabricanții le vând în piețele de mărfuri ieftine ca marfă boffle).	
50 procente reducere în preț la cumpărarea de 4 serii de stofe diferite de prima calitate, necondiționat moderne, lățime 140 cm. metrul de prezent	7-20 "	Delain de spălat, prima calitate. Firma garantează, excepționând mărfurile de calitate mai ieftină, că e o materie fără nici o greșală în fabricație. Cu bordure plăcute și frumoase sau fără aceste per meter numai	—46 "
UN COSTUM întreg (4 m.)	28-80 "	Flanel-Tenis, prima calitate, cunoscută de bună de înainte se poate iarăși căpăta! Firma garantează că calitatea aceasta poate fi spălată și nu se destramă. Complet 70 cm. lățime, per metru de prezent numai	—36 "
O serie de stofe de lână double-fașe, lățime 140 cm. resturi rămase din sezonul de primăvară în loc de 850 cor. acum per meter numai	4-50 "	Flanel hermelin pentru «Kimono». Cu 10 cm. mai lat decât cel normal, complet 80 cm. lățime, gros, de tot moale. Față cu calitățile mai ieftine dar mai înguste și cari se adună la spălat e foarte avantajos. Per metru numai	—70 "
Un costum întreg (4 m.)	18' — "	O serie (din 8 culori) potrivit mai cu seamă pentru îmbrăcăminte de primăvară, lână noppé. Un articol deosebit de ieftin al pieței de crăciun lățime 110 cm. per metru acum numai	1-70 cor.
O serie lățime 115 cm. serge de lână calitatea primă cu 5 cor. 80 fileri lățime 20 cm. cu linii de mătăsă brodate și în culoarea fundamentală. Prețul numai	3-80 "	Un costum întreg (5 m.)	8-50 "
Un costum întreg (4 cm.)	15-20 "	Delaine garantat din lână curată, care la primăvară se va vinde iarăși cu 1 cor. 50 fil. lățime 80 cm. Prețul cu considerare la cantitățile mari remase numai	—96 fil.
O serie de stofe în vânăt închis (blene marim) pentru costume. În urma trăinicieii și a lânii curate se recomandă mai cu seamă pentru costume «tailor mode». Prețul scăzut cu 50%—60% Per meter de prezent.	4' — "	Batist de mătăsă primissima, simple cu modeluri mici și clasice Foulard, între ele multe mille fleur, în loc de prețul general cunoscut de astăvară de 1 cor. 25 fil. acum numai	—92 "
O serie de stofe Epinglă unicolore, foarte practic. După crăciun iarăși cu 1 cor. mai scumpe Lățime 110 cm, Per meter de prezent numai.	1-70 "		
Serge pentru haine de strapaț, grosime mijlocie și potrivite pentru orice sezon, în 10 culori bine alese lățime 110 cm. Prețul normal 2 coroane 20 fil. Per meter de prezent numai	1-56 "		
Un costum întreg (5 metri).	7-80 "		

Toate aceste stofe — și aceasta firmă o accentuează deosebit — nu sunt numai lucruri ocazionale de CRĂCIUN, cari anume spre acest scop pentru ieftinătate sunt cumpărate en-gros fără nici o selecțiune dela marii fabricanți, ci fiecare articolu e o astfel de marfă, care se poate afla și în colecția cu probe de stofe cu prețul normal de sezon, edată în fiecare sezon din partea firmei. — Din lipsă de spaț aci n'au putut fi înșirate toate celelalte stofe, și firma trimite la cerere prin o corespondență, din aceste și din cele enumerate mai sus, cu plăcere o colecție completă cumpără în 3 casete cu probe de stofe. (N 584—2)

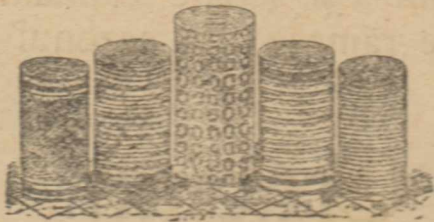
Fără nici un obligament de a cumpăra vă prezentăm cea mai bună mașină a secolului prezent, cel mai nou model de mașină de scris

S. SMITH PREMIER

cu scrisoare vizibilă, provăzută cu cordea dublă în două colorii, rubricatoare, cu aparat Tabulatus, angajament complet de litere, provăzută cu aparat adunător.

Agencia principală pentru Ungaria-de-Sud:

ELSŐ DÉLMAGYARORSZÁGI SZÖNYEGHÁZ ÉS MODERN IRODABERENDEZÉS VÁLLALAT.

(Primul magazin de covoare și întreprindere de aranjament pentru birouri din Ungaria-sudică).

Maitinszki Pál és T-sa

Temesvár-Belváros str. Jenő-herceg nr. 8.

Se primește orice soi de mașini de scris spre reparare completă, spre ținere în bună rânduială și spre curățire în baza unui legământ anual. Lucrări de dactilografie, copieri cu ajutorul mașinei dactilografice se execută cu prețurile cele mai ieftine. — Hectografe și totfelul de rechizite dactilografice fabricații americane-angleze, cu prețurile cele mai convenabile.

În despărțământul de covoare se vând covoare veritabile de Persia, Smirna și totfelul de covoare cu prețuri foarte scăzute

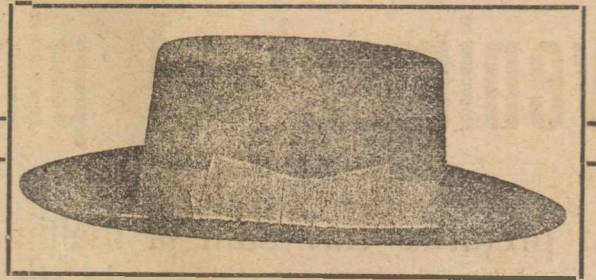

№ 129-104

Dénes și Goldman

prăvălie de modă pentru bărbați

Timișoara—Cetate (Temesvár—Belváros) strada Huny

Oferă excelentele și elegantele sale mărfuri de modă pentru bărbați. Albituri după măsură.

Prețuri fixe.

De 357 15

Telefon: 13

S'a deschis

moara și prima fabrică de oloi în Arad a lui

Petrovits János és T-sa.

ARAD, Gyár utca 7.

Aranjată corăspunzător rezultatelor tehnicii moderne pentru macienarea fină și de comerț înalt a grâului și a secarei, precum și a orzului și a cucuruzului. Prețuri favorabile Serviciu prompt.

Pe 590-3

Telefon nr. 851.

Fiind cumpărarea pianelor afacere de încredere,

cea mai bună garantare dă în astfel de cazuri, renumele unei firme de o vechime de 40 de ani. Astfel zace în interesul ori-cărui cumpărător, ca înainte de cumpărare să privească depozitul firmei

TRISKA J. Cluj—Kolozsvár, Strada Bartha Miklós 14.

cu pianele cele mai renumite fabrici streine, cari se vând cu prețul fabricii, chiar și pe lângă plătire în rate.

Singura agentură din Ardeal a pianelor »Wirth«.

Are în depozit pian: Schiedmayer, Bösendorfer Ehrbar, Winkelmann, Förster, Stingl, Stelzhammer, Richter, Gössl.

Pianele vechi se prețuiesc și se schimbă cu alte nouă, pe lângă plățirea diferenței.

Efectuiește reparaturile cele mai gingașe și acordează cu acurateță.

10 ani garanță

și acordare gratuită de un an.

Scrisorile de recunoștință stau la dispoziția cumpărătorilor. — Telefon 419.

Prăvălie nouă!

PINTEA și KLEIN

MAGAZIN DE GHETE, PĂLĂRII ȘI MODĂ PENTRU DOMNI s'a deschis în

ARAD, strada Deák Ferencz n-rul 4. Vis-à-vis de Librăria „Dieceznauă”.

(Pi 340-52)

NEUMANN M.

croitor pentru haine de bărbați
furnizor al curții reg. și imp.

Magazin de haine pentru bărbați
:: pentru copii și pentru femei ::

ARAD

№ 302

Mărfuri excelente.

Despărțământ special pentru comenzi după măsură.